

ਵੱਖ ਵੱਖ ਉਪ ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸਰ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ

ਸੋ... ਓ... ਇੱ... ਲੋ... ਲੋ...
ਘੋ... ਕੁ... ਨਾ... ਹਾ... ਪ...

ਇਕੱਤਰ ਕਰਤਾ:
ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੋਖੀ
- 94171 66386

ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਅਮੀਰ ਵਿਰਸੇ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਸਰ ਰਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਅਰਬਾਂ ਸਮੇਤ ਨਵੀਂ ਖੀੜੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਇੱਕ ਉਪਰਾਲਾ। ਸਾਡੀ ਬੋਲੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਮੀਰ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਲਾਈਲੱਗਤਾ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਹੀਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕੱਚ ਦੇ ਨਾਲ ਵਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਫਖਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਅਜੇ ਵੀ ਵੇਲਾ ਹੈ ਮੌਕਾ ਸਾਂਭੀਏ। ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਸਾਂਭੀਏ, ਵਿਰਾਸਤ ਤੇ ਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਓ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦ ਰੂਪਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੀਏ। ਸਭੇ ਵੱਡੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾ ਗਏ ਨੇ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨਾ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕਲਬੂਤ — ਸਰੀਰ

ਖੋਲੀਆਂ — ਮੱਝਾਂ

ਮੰਗੂ — ਮੱਝਾਂ, ਗਾਵਾਂ ਦਾ ਵੱਗ

ਭੱਤਾ — ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਖਾਣਾ

ਪਰਨਾ — ਸਾਫਾ

ਨਸਾਰ — ਛੋਟਾ ਖਾਲ।
 ਆਬੂ — ਮੱਕੀ ਦੇ ਅੱਧ ਭੁੱਜੇ ਦਾਣੇ।
 ਸੀਅ — ਖੇਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਾਹੁਣਾ।
 ਤਰੁਣਾ — ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੱਛ, ਗਾਂ
 ਦਾ ਮਰਿਆ ਬੱਚਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ।
 ਭਰੀ — ਪੰਡ।
 ਤੁਆਜ਼ਾ — ਜਿੱਥੇ ਪੱਠੇ ਕੁਤਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
 ਟਪਾਂ — ਰੋਟੀਆਂ।
 ਭੋਹ — ਮੂੰਗੀ, ਮਸਰ, ਛੋਲੇ ਆਦਿ
 ਦਾਲਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਫੋਕ।
 ਸਾਨੂ — ਸੰਢਾ, ਮਾਲੀ।
 ਮੈਰਾ — ਰੇਤਲੀ ਜ਼ਮੀਨ।
 ਭੋਰ ਤਾਜ਼ਾ — ਅਰਬੀ ਘੋੜੀ।
 ਬਸਰ — ਆਦਮੀ, ਮਨੁੱਖ।
 ਅਰਬਾਰੀ — ਉੱਠ ਪਾਲਣ ਵਾਲੇ
 ਮੂਨ — ਹਿਰਨੀ
 ਚਤਈ — ਦੋਹਰਾ ਬੇਸ
 ਸਾਹਦੀ — ਗਵਾਹੀ
 ਤਵਾਹ — ਮਤਲਬ
 ਸਬਾਬ — ਪੁੰਨ

- ਮੋਤਾ — ਸ਼ਾਮ
 ਸਦਾ — ਅਵਾਜ਼
 ਸਰੀਨ — ਚਿੱਤੜ
 ਰੜੀ — ਖੁਲੀ ਜਗਾਹ
 ਗੱਭਣ — ਸੂਣ ਵਾਲੀ
 ਬੇਣੀ — ਦਰਿਆ ਦਾ ਕਿਨਾਰਾ
 ਲਿਆਈ — ਦੁੱਧਾਰੂ ਜਾਂ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਵਾਲੀ
 ਮੱਝ — ਗਾਂ।
 ਬਗੜ — ਬਸਤੀ ਜਾਂ ਠੱਟੀ
 ਨਿਆਣਾ — ਗਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਵੇਲੇ ਲੱਤਾਂ ਨੂੰ
 ਪਾਇਆ ਰੱਸਾ, ਜੂੜ
 ਫੰਡਰ — ਜਿਹੜੀ ਗਾਂ ਜਾਂ ਮੱਝ ਸੁੰਦੀ
 ਨਾ ਹੋਵੇ।
 ਕੁਤਕਾ — ਮੋਟਾ ਡੰਡਾ।
 ਬੇਰੜਾ — ਇੱਕੋ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਬੀਜੇ ਕਣਕ
 ਅਤੇ ਛੋਲੇ।
 ਬੋੜਵਾਂ — ਖੰਡ ਪਿਓ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕਰ ਪਾ ਕੇ
 ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਦਾਰਥ।
 ਤਫਸੀਲ — ਵੇਰਵੇ ਨਾਲ
 ਲਾਬੀਆਂ — ਮੁੰਜੀ ਲਾਹੁਣ ਵਾਲੀਆਂ
 ਤੋਕੜ — ਜਿਸ ਗਾਂ ਜਾਂ ਮੱਝ ਨੂੰ ਦੁੱਧ
 ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਹੋ ਗਏ ਹੋਣ।

ਲੋਕਾ — ਬਾਲਣ
 ਚੁੰਬਾ — ਭੱਠ , ਗੁੜ ਪਕਾਉਣ ਵਾਲਾ
 ਵੱਢੀ — ਰਿਸ਼ਵਤ
 ਬੋਕ — ਬੱਕਰਾ ਜੋ ਖੱਸੀ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ।
 ਕਿਜ਼ — ਰੀਜ਼
 ਧੜੀ — ਪੰਜ ਕਿਲੋ ਜਾਂ ਪੰਜ ਸੇਰ
 ਪੀਚ — ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਫਿਰਾ
 ਮਾਣੀ — ਦਸ ਮਣ
 ਕਚਰੇ — ਕੱਚੇ ਖਰਬੂਜੇ
 ਸ਼ੀਰ — ਦੁੱਧ
 ਅਬੀਰ — ਗੁਲਾਲ
 ਡਾਬਰ — ਕਰੜੀ ਜ਼ਮੀਨ
 ਆੜ — ਛੋਟਾ ਖਾਲ
 ਡਾਗ — ਮੱਲ੍ਹ
 ਰਾਹਕ — ਮੁਜਾਰਾ
 ਪੈਂਖੜ — ਘੋੜੀ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਇਆ
 ਢੰਗਾ
 ਮੁਸੱਲੀ — ਭੰਗੀ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਮੁਸਲਮਾਨ
 ਬਰਾਨੀ — ਜਿਸ ਪੈਲੀ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਾ ਲਗਦਾ
 ਹੋਵੇ।
 ਮੱਠਾ — ਅਧਰਿੜਕਿਆ ਦਹੀਂ

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੋਖੀ
 -94171 66386.

- ਤੇਲਾ — ਤੇਰੀਏ ਜਾਂ ਸਰੋਂ ਦੀ ਫਸਲ ਨੂੰ ਲੱਗਣ ਵਾਲਾ ਠੋਗ।
- ਪਣਖ — ਲੱਕੜੀ ਦੀ ਘੋੜੀ ਜੋ ਕੱਪੜਾ ਬੁਣਨ ਵੇਲੇ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- ਬਾਂਵਰਾ — ਹਿਰਨਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਲਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਫੰਧਾ।
- ਕੁਠਾਲੀ — ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਉਹ ਭਾਂਡਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੁਨਿਆਰੇ ਸੋਨਾ, ਚਾਂਦੀ ਆਦਿ ਧਾਤਾਂ ਨੂੰ ਫਾਲਦੇ ਹਨ।
- ਫੋਹੜਾ — ਗੋਹਾ ਇੱਕਠਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਕ ਸਾਦਾ ਜਿਹਾ ਸੀਦ-ਯੰਤਰ।
- ਪਚਾਧਾ — ਲਾਇਲਪੁਰ ਅਤੇ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਇਲਾਕੇ (ਪਚਾਧ) ਦਾ ਵਸਨੀਕ।
- ਨੇਤਰਾ — ਮਧਾਣੀ ਰਿੜਕਣ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰੱਸੀ।
- ਡੋਕੇ — ਥਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੁੱਧ ਆਉਣ ਦਾ ਭਾਵ।
- ਨੇਹੀਂ — ਚਾਟੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਚੌਖਟਾ।
- ਤਾਗੂ — ਕੱਚ ਦੀ ਲਾਗ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਡੋਰ ਜਾਂ ਧਾਗਾ।
- ਅੰਕੁਸ਼ — ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੁੰਡਾ।
- ਚੌਸਰ — ਸ਼ਤਰੰਜ
- ਕੁੜ — ਮਧਾਣੀ ਅਮਾਉਣ ਵਾਲੇ ਰੱਖਿਆ ਚਾਟੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਚੱਪਣ ਵਰਗਾ ਢੱਕਣ

ਸਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ - 94171 66386

- ਪਸਮਾ — ਦੁੱਧ ਆ ਕੇ ਬਣਾਂ ਦਾ ਆਕੜਨਾ
 ਹਰਨੋਟਾ — ਹਿਰਨ ਦਾ ਬੱਚਾ
 ਪਰੂਫ — ਉੱਠ ਦਾ ਜਵਾਨ ਬੱਚਾ
 ਖੱਟਰ — ਉਹ ਮੱਲ ਜੋ ਲੱਤਾਂ ਮਾਰੇ ਅਤੇ
 ਜਲਦੀ ਨਾ ਪਸਮੇ।
 ਕੁਮੈਤ — ਲਾਖੀ ਰੰਗ ਦਾ ਘੋੜਾ
 ਅਬਲਕ — ਡੱਬ ਖੜਬਾ ਘੋੜਾ
 ਨੁਕਰਾ — ਚਿੱਟਾ ਘੋੜਾ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਸਿਰਫ
 ਅੱਖਾਂ ਹੀ ਕਾਲੀਆਂ ਹੋਣ।
 ਸਾਇਸ — ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲਾ
 ਮਾਂਦ — ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਗੁਫਾ।
 ਸ਼ਾਹਬਾਨ — ਉੱਠਾਂ ਵਾਲੇ
 ਪੀਨਕ — ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਮਸਤੀ ਕਾਰਨ ਹੋਸ਼
 ਵਿੱਚ ਨਾ ਰਹਿਣਾ।
 ਨਾਹਰਾ — ਬਲਦ ਦੀ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਨਸਲ
 ਬੈੜ — ਖੂਹ ਦਾ ਲੋਹੇ ਦਾ ਚੱਕਰ, ਜਿਸ
 ਉੱਪਰ ਮਾਹਲ ਚੱਲਦੀ ਹੈ।
 ਬੁੜੀਆ — ਖੂਹ ਦੀ ਚਕਲੀ ਦੇ ਦੰਦੇ।
 ਮਸਕੀਨ — ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ।

ਸ਼ੁਲਾਨੀ — ਰੋਸੇਈ ਵਸਤੇ ਕੱਚੀ ਢਾਹੀ

ਲਟੈਣ — ਵੱਡਾ ਸ਼ਤੀਰ

ਵਦਾਨ — ਘਾਹ ਜਾਂ ਵੱਡਾ ਹਥੌੜਾ

ਰਓ — ਗੀਨੇ ਦਾ ਰਸ

ਢੁਊਆ — ਤਾਂਬੇ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣਾ ਸਿੱਕਾ ਜੋ
ਅੱਧੇ ਆਨੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ।

ਅਕਸੀਰ — ਉਹ ਦਵਾਈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਰ
ਕਦੇ ਅਜਾਈ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।

ਕਸੀਰ — ਕਣਕ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਨਾਲ ਲੱਗੇ ਤਿੱਖੇ
ਠਿਛਕੇ।

ਲੱਬੜ ਕੱਟੇ — ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਚਮਚੇ,

ਪਗਾਹ — ਸਵੇਰਾ

ਛਟਾਲਾ — ਬਰਸੀਮ

ਭੋਲੀ — ਕੁੜੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਉਪਰੰਤ ਸਹੁਰੇ
ਘਰ ਪਹਿਲਾ ਫੇਰਾ

ਤਰੋਜਾ/ਤਰਵੇਦਾ — ਕੁੜੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਉਪਰੰਤ
ਦੂਸਰਾ ਮੁਕਲਾਵਾ ਤੇ ਤੀਸਰਾ ਫੇਰਾ
ਤਰੋਜਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਹਾਨਤ — ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ

ਖਬੀਸ — ਨਾਪਾਕ, ਅਪਵਿੱਤਰ

ਜਾਦਾਂ — ਘੋੜੀ ਦੀ ਧੌਣ ਦੇ ਵਾਲ

ਗੱਦੇ ਖੁਰਕੀ — ਚਾਪਲੂਸੀ।

ਸਰੋਤ: ਸਿੰਘ ਸੇਖੀ 94/71 66386.

ਮਿਕਰਾਜ — ਕੈਂਚੀ
 ਕਾਰਖਾਸ — ਜੇਲ,
 ਕੁਪਾਦ — ਖੁੱਟੀ ਗੱਲ ਸੋਚਣ ਵਾਲਾ
 ਆਬਜ਼ੀ — ਸੀਰੀ, ਜੋ ਸਾਲ ਭਰ ਦੀ
 ਉੱਕੀ ਖੁੱਕੀ ਰਕਮ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇ।

ਛੱਟਲੀ — ਸੈਤਲ

ਵਾਹਲ / ਵਹਿਲ — ਅਵਾਰਾ ਜਨਾਨੀ ।

ਮੁਹਰੈਲ — ਮੁਹਰਲੀ

ਗਡਬੈਹਲ — ਛੋਟੀ ਗੱਡੀ

ਕੋੜੇ ਸੋਤੇ — ਕਾਫੀ ਰਾਤ ਗਈ

ਰੀਨ ਮਜ਼ੂਰ — ਰੀਨ ਦਾ ਗੁਲਾਮ

ਰੰਜੂਰ — ਬਿਮਾਰ

ਗੜਾਪ — ਨਵੇਂ ਦੁੱਧ ਹੋਈ ਛੋਟੀ

ਵਾਹਰੀ — ਮੁਸ਼ਕੀ ਹੋਈ ਗਾਂ ਮੱਝ

ਥਣ ਤਰੁੱਟ — ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦਾ
 ਦੁੱਧ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇ।

ਅਸ਼ਕ — ਹੰਝੂ

ਅਨੀਸ — ਯਤੀਮ

ਲੋਗੜੂ ਬੋਗੜੂ — ਪੁਰਾਣੇ ਯਾਰ

ਸਲੂਣਾ — ਰਿੱਝੀ ਹੋਈ ਸਬਜ਼ੀ

ਚੁਲ੍ਹੇ ਵਾਰਿਆ — ਜੋ ਕਦੇ ਬਾਹਰ-ਅੰਦਰ
 ਨਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ
 ਸਗਤਾਰ
 9411-66386

ਮੇਤਲ - ਓਤਲ — ਇੱਧਰ - ਉੱਧਰ
 ਘੜਵੇਜੀ — ਘੜੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਚੌਖਟਾ
 ਖੁਮਾਰ — ਸ਼ਰਾਬ ਵੇਚਣ ਵਾਲਾ
 ਰਾਡੀ — ਗੱਡਾ ਵਾਹੁਣ ਵਾਲਾ
 ਮਾਘਾ — ਗਿੱਧਾ
 ਹਰਛਾਣੀ — ਨਾਈ ਦੀ ਗੁੱਛੀ ਜਾਂ ਝੋਲਾ
 ਸਲਵਾਤਾਂ — ਗਾਲਾਂ
 ਸੈਂਖੀਆਂ — ਮੀਟ ਦੀਆਂ ਬੋਟੀਆਂ
 ਚਲਾ — ਖਾਣੀ ਦਾ ਕੱਚਾ ਟੋਇਆ
 ਅੱਖਣੀ — ਮੀਟ ਚਾਵਲ ਦਾ ਪਲਾਥੇ
 ਚਟੜਾ — ਚੋਲਾ
 ਕੋੜਮਾ — ਪਰਿਵਾਰ
 ਨਖੀਸ — ਮਾਲ ਮੰਡੀ
 ਕੜਿਆਲਾ — ਘੋੜੇ ਦੀ ਲਗਾਮ
 ਧਲਿਆਰਾ — ਸ਼ਾਬੂ , ਵੱਢਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ
 ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਈ ਰੱਸੀ
 ਸਲੋਟਰ — ਡੰਡਾ, ਕੁਤਕਾ
 ਬਾਰਗਾਹ — ਕਚਹਿਰੀ
 ਕੇਗੂਰਾ — ਮਸਟੀ

ਸਲੋਟਰ ਸਿੱਖ ਸੋਚੀ

ਹਾਤਰੀ — ਚੋਰ

ਸੂਕਾ — ਖਾਲੀ ਜਾਂ ਐਵੇਂ ਦੇ ਫੁਕਾਰੇ
ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ

ਚਰਖਾਬ — ਚਲਾਕ

ਆਬਸਾਰ — ਵਾਛੜ

ਹੁੜਕ — ਤਲਬ

ਰੇਂਦ — ਰੇਜਿਸ

ਪਿੱਛ — ਚੋਲਾਂ ਦੇ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਉਤਰਿਆ ਪਾਣੀ।

ਮੁਨੀਬ — ਮਾਲਕ

ਖੜਖੈਂਚ — ਮੱਲੇ-ਮੱਲੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਥਿੱਕੜੇ — ਕੱਪੜੇ

ਹਾੜਾ — ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਪੈਂਗ

ਹਾਦੀ — ਧਰਮ ਉਪਦੇਸ਼ਕ

ਕੋਕਨ — ਜੰਗਲੀ ਲਾੜੀਆਂ ਦੇ ਬੋਰ

ਤਿੜ, — ਘਾਹ ਦੀ ਤੰਦ

ਰਜਾਲ — ਨੀਚ, ਕਮੀਨਾ

ਹਮਵਾਰ — ਸਾਥੀ

ਛਨਾਰ — ਬੇਇੱਜ਼ਤ, ਚਲਾਕ ਔਰਤ

ਵੱਟੀ — ਦੇ ਸੇਰ (ਦੇ ਕਿਲੇ)

ਪਾਹਰੂ — ਪਹਿਰੇਦਾਰ

ਭਿਆਲ — ਸਾਂਝੀਵਾਲ

ਮੇਮਟੀ — ਪੌੜੀ ਤੇ ਛੱਤੀ ਜਗਾਹ

ਗੋ — ਖੇੜ

ਗੁਤਾਵਾ — ਭੁੜੀ ਨੂੰ ਭਿਉਂ ਕੇ ਆਟਾ ਰਲਾ
ਕੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ
ਗਿਆ ਚਾਰਾ

ਖਲਿਆਣ — ਖਲਵਾੜਾ, ਫਸਲਾਂ ਦੀਆਂ
ਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਪੀਠਾਂ।

ਬੀਮਾ — ਲਾਗ

ਰਾਹਣਾ — ਕੰਮ ਦੀ ਚੀਜ਼

ਵਾਹਣਾ — ਖੇਤੀ ਉੱਤੇ ਸਾਮਾਨ ਢੋਹਣ
ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਢਾਂਚਾ

ਮਜ਼ੋਰ — ਮਕਬਰੇ ਦਾ ਪੁਜਾਰੀ

ਕੁੱਟਲ — ਸਰੋਂ, ਤੋਰੀਆ ਗਾਹੁਣ ਤੋਂ
ਪਿੱਛੋਂ ਬਚੇ ਡੰਡਲ

ਅਧਨ — ਅਮਾਨਤ

ਸਰਕਾਮ — ਸੰਬੰਧ

ਅਫ਼ਗਾਰ — ਜ਼ਖਮੀ

ਪਿੜ — ਅੰਗਣੀ

ਬਹਰਾ — ਇਲਾਕਾ

ਇਲਾਨ — ਦੁਸ਼ਮਣੀ

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੋੜੀ

ਚਿੱਠੀ ਰਸੈਣ — ਡਾਕੀਆ

ਚਵਲ — ਸੋਹਦਾ, ਖੱਚ

ਖਰਾਜ — ਮਜ਼ਦੂਰੀ

ਜੋਗ — ਬਲਦਾਂ ਦੀ ਜੋੜੀ

ਬਉਲੀ — ਸੱਜਰ ਸੁਈ ਗਾ-ਮੱਛ ਦਾ
ਦੁੱਧ।

ਝੱਲ — ਜੰਗਲ

ਵਾਂਗਣਾ — ਗਰੀਸ ਵਗੈਰਾ ਦੇਣਾ

ਪੰਸੇਰੀ — ਪੰਜ ਕਿਲੋ, ਧੜੀ

ਕੁੰਡਲ — ਜੁਲਾਹੇ ਦਾ ਉਹ ਟੋਆ ਜਿਸ
ਵਿੱਚ ਉਹ ਪੈਰ ਲਮਕਾ ਕੇ ਤਾਣੀ
ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਫੰਧਕ — ਸ਼ਿਕਾਰੀ

ਪਲੇਜਾਂ — ਦਰਿਆਵਾਂ ਕੀਢੇ ਬੀਜੀ
ਸਬਜ਼ੀ।

ਚਿਮਨੀ ਬੋਰਾਮ — ਅਫੀਮ

ਖੀਣੀ — ਖਾਨਦਾਨੀ ਆਦਤ
 ਹਵੇਂ — ਦੰਦ, ਜਾੜ
 ਤਰੋਟ — ਤੋਟ, ਰਾਤ ਦੀ ਘੀਰੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ
 ਸਵੇਰੇ ਸੁਸਤੀ।
 ਭੁੱਗਾ — ਬੋਧਾ
 ਹਬੀਬ — ਪਿਆਰਾ
 ਚਾਂਗ — ਚੀਕ
 ਝਾਵਾਂ — ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਖੁਰਚਨਾ
 ਭੜੇਲ — ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਾਂਡੇ
 ਤਰਕਾਲਾਂ — ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਸਮਾਂ
 ਸੁਹੜੀ — ਛੇਲਿਆਂ ਦੀ ਛਿੱਲ
 ਕਰੂ — ਕਰਮ (5½ ਫੁੱਟ ਲੰਬਾਈ)
 ਚੋਣੀਆਂ — ਕਪਾਹ ਚੁਗਣ ਵਾਲੀਆਂ
 ਮਕਤਸ — ਮਦਰੋਸਾ, ਸਕੂਲ
 ਅਲੀ ਪੀਜ ਹੋਣਾ — ਭੱਜ ਜਾਣਾ
 ਧੋਂਸ — ਧਾੜ
 ਕਨੀਜ — ਨੌਕਰਾਣੀ
 ਸੈਫੀ — ਮਾਲਾ
 ਹੇਲ — ਹਮਲਾ
 ਖਰਣਾ — ਖਾਨਦਾਨ

ਸ਼ਰਾਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ

ਮੁਫੀਦ — ਮੁਨਾਫਾ

ਮਸ਼ਕੂਰ — ਸ਼ੁਕਰ ਗੁਜ਼ਾਰ ਹੋਣਾ

ਤਿਮਾਹੀ — ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ

ਛਿਮਾਹੀ — ਛੇ ਮਹੀਨੇ

ਗੀਦੀ — ਡਰਧੋਕ

ਕਾਮ — ਖੱਠਿਆਂ ਦੀ ਛੋਟੀ ਢੇਰੀ

ਸਿੱਡਾ — ਸਿਰੜ

ਕੁੜ — ਤੰਗਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕੱਚੀਆਂ ਇੱਟਾਂ
ਅਤੇ ਕੱਚੀ ਛੱਤ ਦੇ ਬਣਾਏ ਦਲਾਨ।

ਚਟੜਾ — ਚੇਲਾ

ਤਣੀ ਬੀਨ — ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਸਾਰੇ ਹੀ।

ਹੱਥਲ — ਉਹ ਗਾਂ, ਮੱਝ ਜੋ ਕਿਸੇ ਇੱਕ
ਨੂੰ ਹੀ ਦੁੱਧ ਚੇਣ ਦਿੰਦੀ ਹੋਵੇ।

ਭੋਹਰਾ — ਤ੍ਰਿੰਜਣ

ਟੀਂਡਾ — ਕਪਾਹ ਖਿੜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਲੱਗਿਆ ਬੀਜ

ਡਾਂਡੇ ਮੀਂਡੇ — ਆਮ ਰਸਤਾ ਛੱਡ ਕੇ ਟੇਡੇ
ਵਿੰਗੇ ਰਸਤੇ ਜਾਣਾ।

ਬਾਂਗੜ — ਹਰਿਆਣੇ ਦਾ ਜੀਂਦ, ਹਾਂਸੀ ਅਤੇ
ਹਿਸਾਰ ਦਾ ਇਲਾਕਾ

ਤਸਕੀਨ	—	ਤਸੱਲੀ
ਤੋਹੀਨ	—	ਬੇਇਜ਼ਤੀ
ਹਮਵਾਰ	—	ਸਾਥੀ
ਬੁਹਣੀ	—	ਬੰਧੀ
ਫੇਰਵਾਂ ਚੁੱਲ੍ਹਾ	—	ਬੇਇਤਬਾਰ ਆਦਮੀ
ਕੋਰੜੂ ਮੋਠ	—	ਨਿਰਦਈ
ਗਾਲਬ	—	ਜ਼ੋਰਾਵਰ
ਗਾਫ਼ਲ	—	ਬੇਖਬਰ
ਗੀਦਾ ਆਂਡਾ	—	ਭੈੜੀ ਔਲਾਦ
ਇਲਗਾਮ	—	ਲੋਟੇਬਾਜ
ਮੁਸੱਦੀ	—	ਕਲਰਕ
ਫਾਂਗ	—	ਖਰਬੂਜੇ ਦੀ ਕੱਟੀ ਹੋਈ ਫਾੜੀ
ਖੰਨਲੀ	—	ਤੇਲੀ ਦਾ ਉਹ ਕੱਪੜਾ ਜੋ ਉਹ ਕੋਹਲੂ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਦਾ ਹੈ
ਭਰੋਟਾ	—	ਛੋਟੀ ਪੰਡ
ਵਲਟੋਹੀ	—	ਤੋੜੀ
ਛੱਲੇ	—	ਮੱਕੀ ਦੇ ਭੁੱਜੇ ਹੋਏ ਦਾਣੇ ।
ਖਿੱਲਾਂ	—	ਛੇਲਿਆਂ ਦੇ ਭੁੱਜੇ ਦਾਣੇ ।
ਜੁਰਕਾ	—	ਹਿੰਮਤ
ਲੇਸਤੀ	—	ਸੁਸਤੀ

ਤੋਬਰਾ — ਉਹ ਬੈਲਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਘੋੜਾ
ਦਾਣੇ ਖਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆਬੂ — ਕਣਕ ਦੇ ਕੱਚੇ ਦਾਣੇ ਭੁੰਨੇ ਹੋਏ।

ਢਾਨਸ — ਘਰ ਦਾ ਜੋੜ ਜੁਗਾੜ

ਵਲੇਵਾ — ਘਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਸਮਾਨ

ਭੁਬਰਾਂ — ਘੋੜੇ ਦਾ ਮਸਤੀ ਵਿੱਚ ਬੋੜਾ-
ਬੋੜਾ ਨੱਚਣਾ।

ਰਾਂਦ — ਲਗਾੜਾ

ਭਸੂੜੀ — ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦਾ ਲੰਜਟ

ਮਮੋਲੀਆਂ — ਨਿੰਮ ਦੇ ਪੱਕੇ ਹੋਏ ਬੀਜ

ਚਾਪੜ ਚੁੱਲ੍ਹ — ਮੋਟਾ ਆਦਮੀ, ਬਦਸ਼ਕਲ

ਨੜੋਆ — ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਅਰਥੀ ਨਾਲ ਜਾ ਰਹੇ
ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ।

ਵਰੀਣਾ — ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਸਾਲ ਧਿੱਛੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰਮ

ਗੋਤਾ ਨਿਵਾਣਾ — ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਅਫਸੋਸ
ਕਰਨ ਜਾਣਾ।

ਛੱਟੜ — ਘਰ ਵਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਛੱਡੀ ਔਰਤ

ਲੀਖ — ਸੂਰ੍ਹ ਦਾ ਆਂਡਾ

ਧੱਖ — ਸੂਰ੍ਹ ਦਾ ਬੱਚਾ

ਮੰਨਾ — ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਲ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸਰੇ ਹਲ ਦੇ ਪਾਸੀ ਅਤੇ ਉਲਟਾਵੇ 'ਤੇ ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਹਾਲੀ ਹਲ ਫੜ ਕੇ ਵਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਨਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਘਾਣੀ : 1. ਮਕਾਨਾਂ, ਕੰਧਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਚਿਹਾਈ ਲਈ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਪਾ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਗਾਰ। 2. ਸਰੋਂ ਦੇ ਤੇਲ ਕਢਵਾਉਣ ਸਮੇਂ ਇਸ ਨੂੰ ਘਾਣੀ ਕਢਵਾਉਣਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜੋਤਰਾ — ਹਲ ਵਾਹੁਣ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਜੋਤਰਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਹਰਨਾਲੀ — ਜਦੋਂ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਵਾਹੁਣ ਲਈ ਜਾਣ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਸਮੇਂ ਹਲ ਨੂੰ ਖੁੱਠਾ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਲੀ ਉੱਤੇ ਲਟਕਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਹਰਨਾਲੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਰਾਹਲ — ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵਾਹੁਣ ਸਮੇਂ ਬਲਦਾਂ ਦਾ ਗੇੜਾ ਦੇ ਕੇ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਘੇਰਣਾ। ਰਾਹਲ ਦੀ ਚੌੜਾਈ 10-12 ਫੁੱਟ ਤੱਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਕੱਦੂ ਕਰਨਾ — ਝੋਨਾ / ਜੀਰੀ ਲਾਉਣ ਲਈ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਹਲ ਵਾਹੁਣਾ।

ਕੜਬ:- ਮੱਕੀ ਦੀਆਂ ਛੱਲੀਆਂ ਤੋੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂ ਬਾਜਰੇ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਡੁੰਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਟਾਡੇ ਬਚਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਚਾਰੇ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਕੜਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਖੱਬੜ:- ਕਣਕ ਦੀ ਪੀੜ ਬੀਨਣ ਵਾਸਤੇ ਨਾੜ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਰੱਸਾ

ਖਲੀ:- ਛੇਲਿਆਂ, ਮੂੰਗੀ, ਮਸਰ ਆਦਿ ਦਾਲਾਂ ਦੀ ਫਸਲ ਵੱਢ ਕੇ ਬਣਾਈਆਂ ਛੋਟੀਆਂ - ਛੋਟੀਆਂ ਦੇਰੀਆਂ।

ਚਿਖਰ:- ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੁਰਲੀ ਵਿੱਚ ਬਚੇ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਪੱਠੇ।

ਸਾਟ:- ਕਣਕ ਰਾਹੁਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਦਾਣੇ ਜੋ ਘੁੰਡੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਚ ਜਾਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਟ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਫਲਿਆਰ:- ਸੌਰੇ, ਤੇਰੀਆ ਦੇ ਦਾਣੇ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਖਾਲੀ ਫਲੀਆਂ ਰਹਿ ਜਾਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਲਿਆਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਫਲਾ:- ਕਣਕ ਰਾਹੁਣ ਸਮੇਂ ਬਲਦਾ ਦੇ ਪਿਛੇ ਬੀਨਿਆ ਭਾਰੀ ਸ਼ਾਫਾ ਜੋ ਕਣਕ, ਜੋ ਨੂੰ ਤੋੜ ਮਰੋੜ ਸੁੱਟਦਾ ਹੈ।

ਖਲਵਾੜਾ :- ਫਸਲ ਦੀਆਂ ਪੀੜਾਂ ਦਾ ਇੱਕ
ਥਾਂ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਢੇਰ।

ਠੰਕਾ :- ਪਾਣੀ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਮਿੱਟੀ ਦਾ
ਬੰਨ ਬਣਾਉਣਾ।

ਧੜ :- ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਭੁੜੀ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ
ਕਰਕੇ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਲਿਪਣਾ। ਰਾਹੁਣ ਤੋਂ
ਬਾਅਦ ਕਣਕ ਨੂੰ ਤੰਗਲੀਆਂ ਨਾਲ ਉਡਾਉਣ
ਤੇ ਦਾਣੇ ਵੱਖਰੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਭੁੜੀ ਵੱਖਰੀ।
ਇਸ ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਧੜ ਉਡਾਉਣ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ
ਸੀ।

ਵਿੜੀ :- ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਸ
ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਭਾਈਵਾਲੀ।

ਕਰੰਡ :- ਜਦੋਂ ਫਸਲ ਬੀਜੀ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਦੋ
ਦਿਨ ਹੋਏ ਹੋਣ ਤੇ ਨਿੱਕੀਆਂ - ਨਿੱਕੀਆਂ ਕਣੀਆਂ
ਪੈਣ ਨਾਲ ਉੱਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਪਰਤ ਬੰਨ੍ਹ ਜਾਂਦੀ
ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਰੰਡ ਹੋ ਜਾਣਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਗਿਰੜੀ :- ਇਹ ਵੱਤਰ ਖੁਸ਼ਕ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ
ਡਰ ਤੋਂ, ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਧੁੱਪ ਨਾ ਜਾਵੇ, ਇਸ
ਲਈ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਫੇਰੀ ਜਾਂਦੀ
ਹੈ। ਇਹ ਪੱਥਰ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ
ਦੀਮਾਂ ਵਾਲੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਫੇਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਹੋਲਾਂ : — ਅੱਧ ਧੱਕੇ ਛੇਲਿਆਂ ਦੇ ਬੂਟਿਆਂ
ਨੂੰ ਪੁੱਟ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ (ਫਲਾਂ) ਨੂੰ
ਅੱਗ ਉੱਤੇ ਭੁਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਛਿਲਕੇ ਸਮੇਤ
ਜੋ ਦਾਣੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਲਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਬਾਹਰਾ : — ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ
ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁੱਖਾਂ ਬੱਲੇ ਬੀਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
ਤਾਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਰੋਗਾ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਹੇ।
ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰਾ ਬਿਠਾਉਣਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕੱਕੇ : — ਗੁੜ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ
ਠੰਢਾ ਕਰਕੇ ਭੇਲੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ
ਸਿੱਧਾ ਗਰਮ-ਗਰਮ ਕਿਸੇ ਘੜੇ ਵਿੱਚ
ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਪਦਾਰਥ
ਨੂੰ ਕੱਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਗੰਡ, ਘਾਂਵਾਂ, ਡੋਹਰਾ : — ਗੰਡ, ਇੱਕ ਚੌਰਸ
ਲੱਕੜ ਦੀ ਵੱਡੀ ਪਰਤ ਵਰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ
ਗੁੜ ਬਣ ਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ
ਇਸ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਘਾਂਵਾਂ
ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਸ਼ੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅੱਗੋਂ
ਗੋਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੜਾਹੇ ਵਿੱਚ ਫੇਰਿਆ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡੋਹਰਾ ਇੱਕ ਲੱਕੜ ਦੀ ਛੋਟੀ ਵਾਲਾ
ਕੋਲੇ ਵਰਗਾ ਬਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਰੁਹ
ਕੜਾਹੇ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਕਾਲ - ਜਦੋਂ ਇਕ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਾਰੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ ਦੂਜਾ ਕਿਸਾਨ ਪਾਣੀ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੋ ਪਾਣੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ/ਖਾਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ^{ਕਿਆ} ਨਕਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਸ਼ੱਟਣਾ :- ਹਲ ਵਗੈਰਾ ਵਾਹੁੰਦਿਆਂ ਜਦੋਂ ਬਲਦ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦੀ ਧੌਣ 'ਤੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਲਦ ਮਸ਼ੱਟਿਆ ਗਿਆ। ਗੱਭਰੂਆਂ ਦਾ ਵੀ ਜੇ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਲੱਗਣ ਤੇ ਢਿੱਡ ਨੂੰ ਵਲ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਲੜ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਮਸ਼ੱਟਿਆ ਗਿਆ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪੱਛੀਆਂ-ਛੋਈ :- ਗੀਨਾ ਛਿਲਦੇ ਸਮੇਂ ਆਗ ਉਤਰਦੇ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਸੁੱਕੇ ਆਗਾਂ ਨੂੰ ਛੋਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਸਾਹ ਰਸ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਖੀੜਿਆ ਹੋਇਆ ਗੀਨਾ ਪੱਛੀਆਂ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੱਛੀਆਂ ਸੁਕਾ ਕੇ ਬਾਲਣ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅੰਗਣੀ-ਖਿੜ :- ਦਾਣਿਆਂ ਦਾ ਬੋਹਲ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਜੋ ਬਾਕੀ ਦਾਣੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਰਲੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਕੰਮੀ ਹੁੰਡ ਕੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਗਣੀ ਖਿੜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮੇਹੜ:- ਜਦੋਂ ਫਸਲ ਜਿਯਾਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫਲੀਆਂ ਨਾਲ ਗਾਹ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਜੇਕਰ ਫਸਲ ਘੱਟ ਹੋਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬਲਦਾਂ ਨੂੰ ਖਿਲਰੀ ਹੋਈ ਫਸਲ ਤੇ ਘੁਮਾ ਕੇ ਮਸਲ ਕੇ ਮੇਹੜ ਪਾ ਕੇ ਦਾਵੇ ਕੱਢੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਖੱਬੀ:- ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਲਈ ਲਗਾਮ ਦੀ ਥਾਂ ਹੇਠਲੀ ਵਰਾਛ ਨੂੰ ਪਾਈ ਗਈ ਹੱਸੀ।

ਖਰਾਸ:- ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਤਰਖਾਣ ਆਪਣੇ ਸ਼ੇਖੀ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਨਾਲ ਬਲਦਾਂ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਆਟਾ ਚੱਕੀ (ਖਰਾਸ) ਵੀ ਚਲਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਖਰਾਸ ਜੋਣ (ਜੋੜਨ) ਲਈ ਵਾਰੀ ਬੰਨ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਟੇ ਦੀ ਪਿਸ਼ਾਬੀ ਵਜੋਂ ਭਾੜਾ ਆਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਘੋੜਾ ਕਜੇ:- ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਬੱਲੇ ਮੂੰਹ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਲਗਾਮ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਖਿੱਚ ਕੇ ਕਾਠੀ ਨਾਲ ਬੰਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਹੈ।

ਪਾੜਛਾ:- ਪਰਨਾਲੇ ਵਰਗੀ ਸ਼ਕਲ ਵਾਲਾ, ਪੱਠੇ ਕੁਤਰਨ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ ਤੇ ਇਸ ਤੇ ਹੱਥ ਕੇ ਫੁੱਗ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪੜੋਪੀ:- ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਤੇਲ ਲਈ ਲੋਹੇ ਦੇ ਬਰਤਨ ਬਣਾ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਦੋ ਸੇਰ ਤੇਲ ਵਾਲੇ ਬਰਤਨ ਨੂੰ ਪੜੋਪੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਪਾਈ:- ਚਾਰ ਸੇਰ ਤੇਲ ਵਾਲੇ ਬਰਤਨ ਨੂੰ ਪਾਈ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਮਾਹਲ :- ਸੂਤ ਦਾ ਵੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਧਾਗਾ, ਜੋ ਪਟੇ ਵਾਂਗ ਚਰਖੇ ਦੇ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਲਿਜਾ ਕੇ ਤੱਕਲੇ ਤੇ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੱਕਲਾ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ।

ਅੱਡਾ :- ਚਾਰ ਪਾਵਿਆਂ ਵਾਲਾ ਵੱਡਾ ਸਾਗ ਚੌਖਟਾ, ਜਿਸ ਤੇ ਤਾਣਾ ਤਣ ਕੇ ਦਰੀਆਂ ਬੁਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਬੋਕਾ :- ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਖੂਹ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਣੀ ਕੱਢਣ ਲਈ ਟਿੰਡਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਖੂਹਾਂ ਤੇ ਭੋਵੀ ਨਾਲ ਲੱਜ ਬੰਨ ਕੇ ਚਮੜੇ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਸਾਗ ਬੋਕਾ (ਬੋਲਾ) ਜਿਸ ਵਿੱਚ 10-12 ਮਣ ਪਾਣੀ ਪੈ ਜਾਵੇ, ਬਲਦਾਂ ਨਾਲ ਖਿੱਚ ਕੇ ਸਿੰਚਾਈ ਲਈ ਪਾਣੀ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਮਸ਼ਕ :- ਇਹ ਚਮੜੇ ਦੀ ਬਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ; ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ਕੀ ਇਸੇ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਭਰ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਸਨ।

ਧੜਵਈ :- ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਵਪਾਰੀ ਲੋਕ ਖਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਫਸਲ ਖਰੀਦਦੇ ਸਨ। ਦਾਣੇ ਤੋਲਣ ਲਈ ਖਿੰਡ ਦਾ ਸ਼ਾਹ ਜੋ ਆਪਣੀ ਤੋਲਾਈ ਲੈ ਕੇ ਦਾਣੇ ਤੋਲਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਧੜਵਈ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਤਾਣਾ - ਪੇਟਾ ! - ਦਰੀਆਂ, ਖੇਸ, ਚਾਦਰਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਬੁਣਾਈ ਸਮੇਂ ਲੰਮੇ ਦਾਅ ਸੂਤ ਦੀਆਂ ਜੋ ਤੰਦਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਣਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਛੋਟੇ ਦਾਅ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਮੂਨਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਪੇਟਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਚੱਕ ! - ਖੂਹ ਖੁੱਟਣ ਸਮੇਂ ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕੇ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਖੁੱਟ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਫਿਰ ਲੱਕੜ ਦਾ ਇੱਕ ਗੋਲ ਚੱਕਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੱਕ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਰੱਖ ਕੇ ਉਪਰ ਚੁਣਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਚੱਕ ਦੇ ਬੱਲਿਓਂ ਮਿੱਟੀ ਕੱਢੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਚੱਕ ਘੁਮ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਤੇਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪਰ ਹੋ ਚੁਣਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੱਲਿਓਂ ਹੋਰ ਮਿੱਟੀ ਖੁੱਟੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪਰ ਚਿਵੀ ਹੋਈ ਕੰਧ ਬੱਲੇ ਵੱਲ ਸਿਰਕਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੂਹ ਚੋਏ ਤੱਕ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੇਰਾ - ਛੋਟਾ ! - ਹਲ ਦੇ ਨਾਲ ਬੱਲੀ ਹੋਈ ਲੰਮੀ ਨਾਲੀ (ਧੋਰ) ਵਿੱਚ ਬੋੜੇ ਬੋੜੇ ਦਾਣੇ ਘਾ ਕੇ ਬੀ ਕੇਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਕੇਰਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਬੀ ਹੱਥ ਨਾਲ ਖਿਲਾਰ ਕੇ ਛੋਟਾ ਦੇ ਕੇ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਛੋਟਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮਰਦਾਨੀ ! - ਦੇਸੀ ਸ਼ਹਾਬ ਕੱਢਣ ਵੇਲੇ ਡਰੰਮੀ ਉੱਤੇ ਬੱਲਿਓਂ ਘੇਰੀ ਕਰਕੇ ਜੋ ਘਾਸਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਤੇ ਚੱਪਈ ਫਿੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਘਾੜੇ ਨੂੰ ਮਰਦਾਨੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਲਾਹਣ ! - ਗੁੜ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਿਕ ਸ਼ੁੱਕ ਦਾ ਘੋਲ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸ਼ਹਾਬ ਬੁਣਾਈ ਜਾਣੀ ਹੋਵੇ ਨੂੰ ਲਾਹਣ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਲਾਕੜੀ : — ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਇੱਕੱਠੇ
ਹੋ ਕੇ ਫਸਲਾਂ ਵੱਢਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਸਿਆਣੇ
ਬੰਦੇ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਪਾਈ ਪਿਆਉਣ ਤੇ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ
ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਕੜੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮੇਲਿਆਂ
ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਾਕੜੀ ਇਹ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਸਨ।

ਚੀਜੀ : — ਮਾਂ-ਪਿਓ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ
ਖਾਣ-ਪੀਣ ਲਈ ਬਜ਼ਾਰੋਂ ਜੋ ਸਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ
ਸਨ, ਬੱਚੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੀਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਚਲ।

ਕੋੜ ਚਿਕੜੀ : — ਮਕਾਨ ਦੀ ਛੱਤ ਪੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਉੱਪਰ ਬੋੜਾ ਸਫ਼ਕੜਾ ਖਲਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।
ਫਿਰ ਉਸ ਉੱਪਰ ਪਤਲਾ ਪਤਲਾ ਤੂੜੀ ਮਿਲਿਆ
ਗਾਰਾ ਵਿਛਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਬੜੀ ਜਲਦੀ
ਸੁੱਕ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੋੜ ਚਿਕੜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਪੱਖਰ : — ਬਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਤੇ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ
ਟਾਇਲਾਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਹਿਲਾਂ ਲੱਕੜ
ਦੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਫੱਟੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ,
ਉਸ ਨੂੰ ਪੱਖਰ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਕਾਠ ਮਾਰਨਾ : — ਲੱਕੜ ਦੇ ਸਿਰੰਜੇ ਵਿੱਚ
ਲੱਤ ਫਸਾ ਕੇ ਜਿੰਦਗਾ ਮਾਰਨਾ। ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਇਹ
ਕਰੜੀ ਸਜ਼ਾ ਆਮ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਗੁੱਤ ਵੰਡ : — ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਮਰਨ ਤੇ ਉਸਦੀ
ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵੰਡ ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ
ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁੱਤ ਵੰਡ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪੱਗ ਵੰਡ : — ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਰਨ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ
ਦੀ ਵੰਡ ਪੁੱਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪੱਗ ਵੰਡ ਕਹਿੰਦੇ
ਹਨ।

ਮਝੇਰੂ :— ਚਰਖੇ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਰਗੇ
ਪਹੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਗੋਲ ਲੱਕੜ ਦਾ ਇੱਕ
ਗੁਟਕਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲੱਠ ਚਲਦੀ ਹੈ।

ਖਰੀਬੜ !— ਚਰਖੇ ਦੇ ਦੋ ਗੋਲ ਪਹੀਏ, ਜਿਸ
ਉਪਰੋਂ ਮਾਲੂ ਚਲਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਪਹੀਏ ਛੋਟੀਆਂ
ਛੋਟੀਆਂ ਫੱਟੀਆਂ ਜੋੜ ਕੇ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ,
ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਬੜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮਾਨੀਆਂ — ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਪੁਲੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ
ਲਈ ਕਣਕ ਦੇ ਨਾੜ ਨੂੰ ਹੀ ਭਿਓਂ ਕੇ ਤਿਆਰ
ਕੀਤਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਖੱਬੜ।

ਪੱਲੀ !— ਮੋਟੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਵੱਡੀ ਚਾਦਰ ਜਿਸ
ਵਿੱਚ ਪੱਠੇ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅੱਜਕੱਲ ਖਾਦ ਦੇ
ਖਾਲੀ ਗੱਟਿਆਂ ਤੋਂ ਪੱਲੀ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮਾਨਵੀ !— ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਗਲ ਵਿੱਚ ਤਵੀਤ
ਪਾਉਣ ਲਈ ਲੱਕੜ ਦੀ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ
ਡੱਬੀ। ਗੁਟਕੇ ਵਰਗੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੁਰਾਖ ਕਰਕੇ
ਤਵੀਤ ਪਾ ਕੇ ਲੱਕੜ ਦੀ ਗੱਟੀ ਨਾਲ ਬੰਦ
ਕਰਕੇ ਰੱਸੀ ਨਾਲ ਗਾਨੀ ਦੇ ਮਣਕੇ ਵਾਂਗ ਪੌਰੇ
ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਗਲ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਟੋਕਾ ਮੁੱਢੀ !— ਜਦੋਂ ਪੱਠੇ ਕੁਤਰਨ ਲਈ
ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀ ਕਾਢ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ ਤੇ ਪੱਠੇ
ਲੱਕੜ ਦੇ ਇੱਕ ਭਾਰੇ ਜਿਹੇ ਮੁੱਢ ਤੇ ਟੁੱਕੇ
ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਸ਼ਗਤ ਸਿੰਘ ਮੁੱਢੀ

ਸੰਘਾ :- ਮੰਜੇ ਦੀ ਬੁਢਾਈ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੇ ਖਿਛਲੇ ਹਿੱਸੇ ਤੇ ਵਾਹ ਦੀਆਂ ਕਈ ਹੱਸੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਕੇ ਸੰਘੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਮੰਜੀ ਦੀ ਦੋਹ ਕੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੱਥਰੀ — ਜਦੋਂ ਦਾਤਰੀ ਨਾਲ ਕਣਕ ਵੱਢਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਵਾਹਾ ਕਣਕ ਵੱਢ ਕੇ ਸੁੱਟਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਸੱਥਰੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮੱਕੜੇ :- ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਸੱਥਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਢੇਰੀਆਂ ਬਣਾ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੱਕੜੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਟੋਟੀਆਂ, ਮੱਟੀਆਂ :- ਗੰਨਾ ਬੀਜਣ ਸਮੇਂ

ਫੁੱਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਪੋਰੀ ਤੇ ਗੰਢ ਜਾਂ ਜੋੜ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਚੂਪਣ ਲਈ ਰੱਖ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਟੋਟੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਪੋਰੀ ਤੇ ਗੰਢ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੀ ਅੱਖ ਤੋਂ ਗੰਨਾ ਫੁੱਟਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਦੱਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਮੱਟੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੱਘ :- ਕੋਠਿਆਂ ਦੀ ਛੱਤ ਉੱਪਰ ਚਾਨਣ ਲਈ ਰੱਖੀ ਜਗ੍ਹਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਅਨਾਜ ਸੁਕਾਉਣ ਲਈ ਕੋਠੇ ਉੱਪਰ ਧੁੱਪੇ ਧਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਮੀਂਹ ਆਦਿ ਆਉਣ ਸਮੇਂ ਦਾਣੇ ਇਸ ਮੱਘ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਥੱਲੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਅਰੇੜੀ ਛੱਤ :- ਵਿੰਗੇ ਟੋਛੇ ਡੰਡੇ ਅਤੇ ਕੱਖਾਂ ਕਾਨਿਆਂ ਦੀ ਛੱਤ।

ਅੰਨ੍ਹਾ ਖੂਹ :- ਪੁਰਾਣੇ, ਬੇ ਅੰਬਾਦ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚਲੇ
ਉਹ ਖੂਹ ਜੋ ਉਪਰੋਂ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਭਰ ਗਏ ਹੋਣ।
ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੇ ਭੇਡਾਂ ਬੱਕਰੀਆਂ ਘੇਰਾ ਵਲ ਕੇ ਬੈਠ
ਜਾਣ, ਉੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਅੰਨ੍ਹਾ ਖੂਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭੇਡਾਂ ਬੱਕਰੀਆਂ
ਕਦੇ ਵੀ ਖੂਹ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਟੱਪਦੀਆਂ ਭਾਵੇਂ ਖੂਹ
ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਪੂਰਿਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਉਪਰ ਕੱਖ ਕਰੇ,
ਲਾੜ-ਬੂਟ ਉੱਗ ਆਇਆ ਹੋਵੇ।

ਧੇਲਾ - ਚੁਆਨੀ :- ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ
ਰੁਪਈਆ 16 ਆਨਿਆਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਆਨੇ
ਵਿੱਚ 4 ਪੈਸੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਪੈਸੇ ਦਾ ਅੱਧ
ਧੇਲਾ, ਧੇਲੇ ਦਾ ਅੱਧ ਦਮੜੀ, ਅੱਠ ਆਨਿਆਂ
ਦੀ ਧੇਲੀ ਜਾਂ ਅਠਿਆਨੀ ਅਤੇ 4 ਆਨਿਆਂ ਦੀ
ਚੁਆਨੀ।

ਟੱਪ :- ਥੀਮੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਛੱਤਿਆ ਵੱਡਾ ਗੋਲ
ਛੱਪਰ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦੇ
ਬੈਠਣ ਲਈ ਬੈਠਕਾਂ ਅਤੇ ਡਰਾਇੰਗ ਬਣਾਏ
ਹੋਏ ਹਨ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਲੀਡਰ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ
ਕੋਠੀਆਂ ਦੇ ਵਿਹੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਟੱਪ ਬਣਾਏ
ਹੋਏ ਹਨ।

ਸ਼ਰੂਟਾ :- ਕਿਲੇ ਦੀ ਕੰਧ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਫਸੀਲ
ਅੰਦਰ ਰੱਖੀਆਂ ਮੋਰੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ
ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ
ਸਨ।

ਪੱਕਾ ਸਮਾਂ — ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਉਹ ਸਮਾਂ ਜਦੋਂ ਕਾਂ - ਔਖ ਨਿਕਲਦੀ ਰੋਵੇ, ਕੜਕਦੀ ਧੁੱਪ ਦੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਤੂਤਾਂ - ਖਰੇਤਾਂ ਦਾ 'ਪੱਕਾ ਸਮਾਂ' ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜੇਠ - ਹਾੜ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰ ਸਮੇਂ ਆਮ ਲੋਕ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਤੁੱਟੀ :- ਕਾਹਲ, ਲੋੜ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਹਲੀ ਕਰਨੀ।

ਪੱਕਾ ਮਿੱਠਾ :- (ਖੰਡ) ਲੋਕ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁੜ੍ਹ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਆਉਣ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਓ ਭਗਤ ਸਮੇਂ ਹੀ ਖੰਡ ਵਰਤਦੇ ਸਨ। ਗੁੜ੍ਹ ਦੀ ਚਹ ਜਾਂ ਕੜਾਹ, ਚੌਲ ਬਣਦੇ ਸਨ ਪਰ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਮਿੱਠੇ ਵਾਲਾ (ਖੰਡ ਵਾਲਾ) ਭੋਜਨ ਕਰਵਾਉਣਾ ਖਾਸ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਦਸੇ - ਗਿਆਰੀ : ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਜਦ ਲੋਕ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸਮੇਂ ਸਾਹੂਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹ 'ਦਸ ਦੇ ਗਿਆਰਾਂ' ਵਾਅਦਾ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਦਸੇ - ਗਿਆਰੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਸੁੱਬੜ :- ਸਿਆਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਬਾਤਾਂ (ਵੱਡੇ ਕਮਰਿਆਂ) ਜਾਂ ਫੰਗਰਾਂ ਨੂੰ ਠੰਢ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਰਾਂਡਿਆਂ ਅੱਗੇ ਪੱਲੜ ਜਾਂ ਸੁੱਬੜ ਟਾਣ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਥੁਈ :- ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਥੁਈ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭੋਥਾ ! - ਚਾਦਰਾ ਬੰਨ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਟੁੰਗ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਟੁੰਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੜ ਵਰਗਾ ਕੁਝ ਕੱਪੜਾ ਲਮਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਡੱਬ ਜਾਂ ਭੋਥਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਲਾਠੂ :- ਚੋਰੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਚੋਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਕੀ ਚੋਰ ਤਾਂ ਸ਼ੀਨ ਵਗੇਰਾ ਲਾ ਕੇ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਅੰਦਰ ਵੜ ਜਾਣ ਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਬਿੜਕ ਲੈਣ ਲਈ ਛੱਡਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਲਾਠੂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨੰਗੀ ਖੁਰੀ :- ਜਿਸ ਚੋਰ ਦੀ ਧੌੜ ਸਿਆਈ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਨੰਗੀ ਖੁਰੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਵੇਹਰੂ ਬਦਮਾਸ਼ :- ਉਹ ਚੋਰ ਜਾਂ ਵੈਲੀ ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕੁੱਟ ਖਾ ਕੇ ਵੀ ਨਾ ਮੰਨੇ।

ਵਾਹਰੂ ਢੋਲ ! ਜਦੋਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਡਾਕੂ / ਲੁਟੇਰੇ ਆ ਵੜਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਇਮਦਾਦ ਲੈਣ ਲਈ ਜੋ ਢੋਲ ਵਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਹਰੂ ਢੋਲ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁੱਦੜ ! - ਪਾਟੀਆਂ ਲੀਰਾਂ ਵਗੇਰਾ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਗਰੀਬਾਂ / ਫਕੀਰਾਂ ਦਾ ਭਾਰੀ ਲੋਫ਼।

ਪਰੰਪਰਾ :- ਜਦ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸ਼ਰੀਕੇ ਵਾਲੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਨੇਜਲੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ (ਸਹੁਰਾ ਪੱਖ) ਦੇ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਘਰ ਬਿਠਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਔਰਤ ਦੀ ਪਤ ਦਾ ਉਹ ਰਾਖਾ ਨਵਾਂ ਘਰ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਬੱਚੇ ਦਾ ਨਵਾਂ ਮਤਰੇਆ ਪਿਤਾ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਪਤ ਦਾ ਰਾਖਾ, ਉਸ ਬੱਚੇ ਦਾ ਪਰੰਪਰਾ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਘੜੋਤ :- ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਤਜਾ ਕੇ (ਕੱਢ ਕੇ) ਲੈ ਆਵੇ, ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਬੱਚਾ ਵੀ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਬੱਚਾ ਉਸ ਆਦਮੀ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਘੜੋਤ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸੌਕਣ ਮੋਹਰਾ :- ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਦੂਜੀ ਪਤਨੀ ਆਪਣੇ ਗਲ ਵਿੱਚ ਇਕ ਤਵੀਤ ਪਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਸੌਕਣ ਦਾ ਬਿੰਬ ਉਕਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਨੂੰ ਸੌਕਣ ਮੋਹਰਾ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਵਹਿਮੀ ਰਸਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਵੀ ਦੂਜੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸਹੁਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਸਿਓਂ ਵਸਤਰ, ਗਹਿਣੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸ਼ੋਗਾਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੌਕਣ ਮੋਹਰੇ ਨੂੰ ਛੁਹਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਮਰੀ ਹੋਈ ਸੌਕਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਤ ਨੂੰ ਟੀਰਖਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਧਰੇਲ : ਉਹ ਔਰਤ ਜੋ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਖਰੀਦੀ ਹੋਵੇ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਮਰਾਂ ਵੱਧੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ ਦੀ ਕੁੜੀ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਖਰੀਦ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਵਿਆਹ ਕੁਨੁੰਨੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਕਰੇਵਾ :- ਵਿਧਵਾ ਔਰਤ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੁਨਰ-ਵਿਆਹ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਧਵਾ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਆਮ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਛੋਟੇ ਚਿਉਰ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਈ ਧਾਰਮਿਕ ਰੀਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਕਰੇਵੇ ਵੇਲੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਸੋਚ ਕੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵਿਧਵਾ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਬਿਠਾ ਕੇ, ਫਿਰ ਉਸ ਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਪਤੀ ਇੱਕ ਚਿੱਟੀ ਚਾਦਰ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਚਾਰੇ ਕੰਨੀਆਂ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਰੰਗੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਸਾਰੀ ਬਿਰਾਦਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਧਵਾ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਉੱਜਲ ਫੁੱਲ :- ਨਾਰੀਅਲ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ-ਕਿਸੇ ਨਾਰੀਅਲ ਵਿੱਚੋਂ ਚਿੱਟਾ ਫੁੱਲ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਉੱਜਲ ਫੁੱਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦਾ ਲੋਹਾ ਦੇ ਅਕਾਰ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਮਿੱਥ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਔਲਾਦ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਲੜਕੇ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਵਾਸਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਜਲ-ਫੁੱਲ ਖਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪੁਰਾਤਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ (ਕਾਵਿ - ਰੂਪ)
ਵਿੱਚਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ -

ਓਟ — ਆਸਰਾ, ਪਨਾਹ

ਉਜਰਖਾਹੀ — ਮੁਆਫ਼ੀ ਚਾਹੁਣ ਦਾ ਭਾਵ

ਉੜਦ ਬਜ਼ਾਰ — ਛਾਉਣੀ ਦਾ ਬਜ਼ਾਰ

ਅਬਲੀਸ — ਸ਼ੈਤਾਨ

ਆਹਲੌਕ — ਸੁਸਤੀ

ਆਇਣਾ — ਭੜੋਲੇ ਦਾ ਮੂੰਹ

ਆਰਸੀ — ਸੀਸ਼ਾ

ਅਖੱਟੜਾ — ਕਰੜਾ

ਅੱਵਲ — ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ

ਔਲੀਆ — ਵਲੀ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ

ਅੰਬੀਆਂ — ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਇਬ, ਨਬੀ
ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ

ਇਲਹਾਨ — ਸੁਰੀਲੀ ਅਵਾਜ਼

ਇਬਾਦਤ — ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ

ਏਮਲੀ — ਖੁਸ਼ਖਤ ਲਿਖਾਈ

ਸਾਰ — ਖਬਰ

ਸੁਲਾ — ਸਰਾਬ

ਸਮਤਾਇੰਸ ਸੋਢੀ
9417166386

ਸੇਲੀ — ਲੋਕ ਦੁਆਲੇ ਬੰਨ੍ਹੀ ਪੇਟੀ

ਸਿਆਕ — ਹਿਸਾਬ ਦੇ ਕਾਇਦੇ

ਸਰਵਰ — ਸਰਦਾਰ, ਸਰੋਵਰ, ਤਲਾਅ

ਸਦਾ — ਸਿਫਤ

ਸੱਦ — ਅਵਾਜ਼

ਸੈਨ — ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ

ਸਰਖੋਸ਼ — ਖਰਦਾ, ਢੱਕਣ

ਸ਼ ਹਾਕ — ਅਵਾਜ਼

ਹੁਬ — ਖਿਆਰ, ਸ਼ਰਧਾ

ਸਾਰ — ਲੋਹਾ [ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 40
ਕਿਲੋ ਲੋਹੇ ਨੂੰ ਤਪਾ ਕੇ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ
ਬਾਰ ਵਾਰ ਤਪਾ ਕੇ ਜਦ ਇੱਕ
ਕਿਲੋ ਲੋਹਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ
ਖੱਕੇ ਲੋਹੇ (ਇਸਖਾਤ) ਨੂੰ ਸਾਰ ਕਿਹਾ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ, 'ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ' ਵਿੱਚ
ਦੁਰਗਾ ਕੋਲ ਸਾਰ ਦੀ ਭਗੋਤੀ
ਸੀ]

ਸਰੀਨ — ਚਿੱਤੜ

ਸ਼ਹਾਬ — ਅੱਗ ਦੀ ਲਾਟ

ਸਤਰਾਣ — ਤਾਕਤ

ਸਫ਼ਾ ਨਘੋਰੀਆਂ — ਮਾਲੇ ਕੰਮ

ਸੰਗ — ਪੱਥਰ

ਸਮਾਜਿਕ ਸੇਵਾ
9417166386

ਸੀਧਾ — ਕੱਚਾ, ਖੁਸ਼ਕ ਰਸ਼ਨ
 ਸੰਮੀ — ਹਲਕਾ ਚੁਸਤ ਨਾਚ
 ਸਾਖ — ਖੇਤੀ
 ਸੁਤਰ — ਉਠ
 ਸੰਸਾ — ਫਿਕਰ, ਸ਼ੱਕ
 ਸਖਨ — ਗੱਲ ਬਾਤ
 ਸਿਆਹ ਸ਼ਬ — ਕਾਲੀ ਰਾਤ
 ਸਿਫਲਵਈ — ਘਟੀਆਪਣ
 ਸਗ — ਕੁੱਤਾ
 ਸਤ — ਹਿੰਮਤ, ਤਾਕਤ
 ਸੱਖਣਾ — ਖਾਲੀ
 ਸੁਫਾ — ਦਲਾਨ
 ਸ਼ਾਲਾ — ਰੱਬ ਕਰੇ
 ਸਿਹਰ — ਜਾਦੂ
 ਸਿਰੋਖਾ — ਸਿਰ ਤੋਂ ਧੈਰਾਂ ਤੱਕ ਮਾਣ
 ਦਾ ਲਿਬਾਸ
 ਸਾਇਤ — ਘੜੀ ਪਲ
 ਸ਼ਾਂਘਰ — ਢੋਲ
 ਸਿੱਕ — ਅਹਿਸ਼
 ਸਬਰੋਜ਼ — ਦਿਨ ਰਾਤ

ਸੰਸਾਰੀ ਸ਼ੰਖੀ
 ੧੫/੧/੬੬੩੮੬

ਉਦਮਤ — ਮਸਤ, ਹੈਰਾਨ

ਉਸੀਰੀ — ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਖ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ
ਹਰ ਸਮੇਂ ਕੁਝਨਾ, ਸਜ਼ੁਣਾ।

ਉਸਟੰਡ — ਚਲਾਕ, ਲੂਠਾ

ਉਦਮਾਦ — ਨਸ਼ਾ

ਉਮਦਾਦ — ਚਾਹ, ਉਮੀਦ

ਉਮਾਹ — ਮੱਸਿਆ ਦੀ ਰਾਤ

ਅਕਬਤ — ਅਖੀਰ

ਅਕਰਾ — ਕੀਮਤੀ

ਆਲਮ — ਜਹਾਨ

ਅਜ਼ਮਤ — ਵਡਿਆਈ

ਆਸੀ — ਗੁਨਾਹਗਾਰ

ਅੱਤਣ — ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਮਹਿਫਲ

ਐਵਾਨ — ਡਿਓੜੀ

ਇਆਲੀ — ਆਜੜੀ

ਇਅਤਕਾਦ — ਯਕੀਨ

ਆਕਬਤ — ਅੰਤ

ਅੱਲੀਆਂ — ਕਿਨਾਰੀਆਂ

ਅਹਿਦੀ — ਖਿਆਦਾ

ਅਰਬੇਲੀਆਂ — ਮੁਟਿਆਰਾ

ਮੁਤਾਮਿਲ ਮੁਲਕੀ
9417166386

ਉਸਨਾਕ	—	ਸੌਕ ਵਾਲੇ
ਅਗੋਬ	—	ਤੁਫਾਨ
ਅਬਾਰ	—	ਰੋਸਾ ਤੁੜਾ ਕੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਪਸ਼ੂ
ਹੱਸ	—	ਲਾਲਚ, ਚਾਹ
ਹੀਲਤ	—	ਆਦਤ
ਹੋਕਰੇ	—	ਲਲਕਾਰੇ
ਹੇੜੀ	—	ਸ਼ਿਕਾਰੀ
ਹਠ	—	ਜਿੰਦ
ਹਜੂਬ	—	ਪਰਦਾ
ਹੀਜ	—	ਹੀਜੜਾ, ਖੱਸੀ
ਹੂਲਾਂ	—	ਠੰਢੇ ਸਾਹ ਭਰਨੇ
ਹਮਦ	—	ਸਿਫਤ
ਕਾਬਾਂ	—	ਛਮਕਾਂ
ਕੁਤਕਾ	—	ਘੋਟਲਾ
ਕਿਬਰ	—	ਹੀਕਾਰ
ਕੁੱਢਣ	—	ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਜਾਂ ਭੱਠ ਵਿੱਚੋਂ ਸੁਆਹ
		ਕੁੱਢਣ ਵਾਲਾ ਸੀਦ
ਕਲੂਬ	—	ਦਿਲ
ਕਾਸੜੇ	—	ਭਾਂਡੇ
ਕੀਡ	—	ਖਿੱਠ
ਕੋੜਮਾ	—	ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ

ਸਮਤਾਤੀ ਸ਼ਖੀ
9417166386

ਕਸਦ — ਇਰਾਦਾ

ਕਲਬੂਤ — ਸਰੀਰ

ਕਾਮਲ — ਪੂਰਾ

ਕਲਹ — ਫਰੇਬ

ਕਸਫ — ਕਰਾਮਾਤ

ਕੋਟ — ਗੜ, ਕਿਲਾ

ਕੁੰਦੀ — ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੇ ਵੱਟ ਕੱਢਣ ਵਾਲਾ
ਜੀਤਰ

ਕਾਵਸ — ਦੁਸ਼ਮਣੀ

ਕਾਣ — ਸ਼ਰਮ, ਪਰਵਾਹ

ਕਾਂਗ — ਦੁਹਾਈ, ਪਾਹਰਿਆ

ਕਲਾ — ਲਗਾੜਾ

ਕੁਲੱਛਣੀ — ਭੈੜੇ ਲੱਛਣ ਵਾਲੀ

ਕੱਤਾਲ — ਤਲਵਾਰ

ਕੁਫਲ — ਜ਼ਿੰਦਗਾ

ਕੈਫ — ਨਸ਼ਾ

ਕਾਂਦ — ਅੰਗਾਰੀ

ਕਾਰੇ ਹੱਥੀ — ਚਲਾਕ, ਹੁਸ਼ਿਆਰ

ਕੱਕੜ — ਕੱਚਾ ਤੰਬਾਕੂ

ਕਨਕੂਤੀਆਂ — ਮਾਲ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਉਹ
ਕਰਮਚਾਰੀ ਜੋ ਖੜੀ ਫੁਸਲ
ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਸਾਹਿਬ ਸੇਖੀ
947166386

ਕੜਮਾ — ਮੰਦ ਭਾਗਾ
 ਕੱਚਾ ਸੀਰ — ਕੱਚਾ ਦੁੱਧ
 ਕਿਬਰ — ਗਰੂਰ
 ਕਰਮ — ਮਿਹਰਬਾਨੀ
 ਖੁਕ — ਸੂਰ
 ਕੰਬੋਲੀ — ਸੂਠਾ
 ਖਿਆਨਤ — ਧੋਖਾ, ਹੇਰਾਫੇਰੀ
 ਖਾਰ — ਕੰਡੇ
 ਖੈਰ — ਭਲਾਈ
 ਖਾਸੀ — ਕੂੜਾ ਕਰਕਟ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ
 ਖੋਰੀਆਂ — ਖੁਰਲੀਆਂ
 ਖੁਮਾਰੀ — ਮਸਤੀ
 ਖਰਖੱਸ — ਸ਼ਗੜਾ ਜਗਤਾਰ ਪਿੰਘ ਜੋਖੀ
 ਖੋਲੀਆਂ — ਮਾਲ ਡੰਗਰ 94171 66386
 ਖੜ ਦੁਬੀ — ਖੜੀ ਪੁੰਛ ਵਾਲੀ
 ਕਛ ਪਵਾਉਣਾ — ਮਿਣਤੀ ਕਰਨੀ
 ਖਾਕੀ — ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਬਣਿਆ
 ਹੋਇਆ
 ਗੌਹਰ — ਮੋਤੀ
 ਗੁਲਤਾਨ — ਫਸੇ ਹੋਏ
 ਖੰਝ — ਗਲਤੀ
 ਖਾਰੀ — ਟੋਕਰੀ

~~ਚੁਸ~~ — ਖੁਣਸ —> ਵੈਰ , ਸ਼ਗੜਾ

ਗੁਸਲ — ਇਸਨਾਨ

ਗਡਾ ਵੱਢ — ਜਣਾ - ਖਣਾ

ਗਰਦ ਹੋਣਾ — ਮਿੱਟੀ ਹੋਣਾ

ਗੀਬਤ — ਚੁਗਲੀ , ਨਿੰਦਿਆ

ਗੁੰਬੜ — ਮੋਟਾ ਢਿੱਡ , ਗੋਗੜ

ਗਰਾਸ — ਬੁਰਕੀ

ਗੁਮਰ — ਗੁੱਸੇ । ਗਫ਼ਰ — ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ
ਵਾਲਾ

ਗੀਸ — ਦਾਹੜੀ

ਗੋਸ਼ਾ — ਖੁੰਜਾ

ਘੁੱਬੀ — ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ

ਘੱਲ ਘੱਰਣਾ — ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣਾ

ਚੀਰਾ — ਪਗੜੀ

ਚੀਰੀ — ਪਰਵਾਨਾ

ਚਰਗ — ਸਿਕਾਰੀ , ਪਰਿੰਦਾ

ਚੌਤਰਾ — ਚਬੂਤਰ

ਚੋਬਰ — ਹੱਟਾ - ਕੋਟਾ

ਚਾਰ ਚੱਕ — ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ

ਚਰਮ — ਖੱਲ

ਚਾਂਗ — ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ

ਚਿਹ — ਜਿੰਦ

ਚੱਕੀ ਹਾਣਾ — ਜਿੱਥੇ ਬੰਦੇ ਇਕੱਠੇ
ਹੁੰਦੇ ਹਨ,

ਚਠ — ਚੁੜੇਲ

ਚਾਸੀ — ਕਿਸਾਨ

ਚਾਰ ਚਸਮ — ਅੱਖਾਂ ਮੇਲਣੀਆਂ

ਚਿਘੜਾਂ — ਮਜ਼ਾਕ

ਚੋਖਾ — ਵੱਧ

ਚਵਾੜੀ — ਗਏ ਹੱਕਣ ਵਾਲੀ ਲਾਠੀ

ਚਕੇਟਾ — ਮਾਮੂਲੀ ਨੌਕਰ

ਛਾਈ — ਸੁਆਹ

ਛੇਕਣਾ — ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਣਾ

ਛੋਪ — ਕੱਤਣ ਲਈ ਘਾਏ ਪੂਣੀਆਂ ਦੇ
ਜੋਟੇ

ਛਿਣਕ ਜਾਣਾ — ਦੌੜ ਜਾਣਾ

ਛਾਰ — ਸੁਆਹ

ਛਾ ਜੁਜ਼ਦਾਨ — ਬਸਤਾ

ਜੋਕ — ਸੌਂਕ

ਜੋਬ — ਸੁੰਦਰ

ਜ਼ਿਅਰਤ — ਦਰਸ਼ਨ, ਦੀਦਾਰ

ਜੋਗੀਲਾ — ਨਕਲੀ ਜੋਗੀ

ਜ਼ਹਦ — ਪਰਹੇਜ਼ਗਾਰੀ

ਸ਼ਹਾਤਤ ਸਿੱਖ ਸੋਢੀ
੧੫/੭/੬੬ ੩੪੬

ਜੰਬੂਰ — ਭਰਿੰਡ, ਧੁਮੁੜੀ

ਜਰਦ — ਪੀਲਾ

ਜਬੂਨ — ਬੁਰਾ

ਜਹਿਮਤ — ਬਿਮਾਰੀ

ਜੋਰੀ — ਤਾਕਤ

ਜੋਰੂ — ਪਤਨੀ, ਔਰਤ

ਜੀਨਤ — ਸਜਾਵਟ

ਨਜ਼ਾਤ — ਛੁਟਕਾਰਾ

ਜਾਨੇ-ਬਹੱਕ ਤਸਲੀਮ — ਮਰ ਜਾਣਾ

ਜਾਰੀਆਂ — ਬੇਨਤੀਆਂ

ਸ਼ਾਕ — ਆਸ

ਸ਼ੁੱਬ — ਛੇਤੀ, ਜਲਦੀ

ਸ਼ੁੱਕਾਂ — ਡੇਰੇ, ਪਿੰਡ

ਸ਼ਿਰਕ — ਭੁੱਖੜ

ਸ਼ਲਾਂਗ — ਸਵੇਰਾ

ਸ਼ੰਜਟ — ਸ਼ਗੜਾ

ਸ਼ੋਸ਼ੇ — ਹਿਲੂਣੇ

ਇਫਤਰਾ — ਮਨਘੜਤ ਬਹਾਨਾ

ਸਫਾਂ — ਕਤਾਰਾਂ

ਹੌਸ — ਆਕੜ

ਘੂਨਾ — ਚੁੱਪ ਗੜ੍ਹਪ ਜੋ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ
ਨਾ ਕਰੇ।

ਟਾਂਕ — ਚਾਰ ਤੇਲੇ ਭਾਰ ਤੇਲਣ ਵਾਲਾ ਵੱਟਾ
 ਠੰਡੀ — ਮਥੌਲ
 ਠੇਠਰ — ਗੀਵਾਰ
 ਫੁਸਕਣਾ — ਰੋਣਾ
 ਫੰਡੂਲ — ਪੀੜ, ਪੇਟ ਦਰਦ
 ਫੋਰਾ — ਬੋਲਾ
 ਫੁੱਕਾਂ — ਹਥੇਲੀਆਂ
 ਫੁੱਲ — ਸਕੀਮ, ਸ਼ਕਲ, ਨਕਸ਼ਾ
 ਫੁਲੈਤ — ਸਿਪਾਹੀ, ਚੋਕੀਦਾਰ
 ਫੇਕਾ — ਮੂਰਖ, ਅਹਿਮਕ
 ਢਾਂਡੜੀ — ਅੱਗ
 ਢੇਡ — ਢੀਠ, ਬੇਸ਼ਰਮ
 ਟਰਪੱਲੀਆਂ — ਅਖੰਡੀ ਗੱਲਾਂ
 ਤਾਲਿਬ — ਮੁਰੀਦ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ,
 ਸੱਚੀ ਤਲਬ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ
 ਤੁਆਮ — ਖਾਬ
 ਤੁੱਠਾ — ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ
 ਤਾਬ — ਜਲਵਾ, ਗਰਮੀ, ਜਲਵਾ
 ਤਕਲੀਫ਼
 ਤਕਸੀਰ — ਗਲਤੀ
 ਤੋਣ — ਗੁਨਿਆ ਹੋਇਆ ਆਟਾ
 ਤਾਸੀ — ਸੋਨੇ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ
 ਤੁਆਮ — ਖਾਣਾ
 ਤਲਬ — ਤਨਖਾਹ, ਤੇਟ

ਜਗਤਰ ਸਿੰਘ
 94171 66386

ਤੁੱਤੀ — ਗਰਮ
 ਤੁਅਮਾ — ਬਾਜ਼ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ
 ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਲਾਇਆ
 ਗਿਆ ਮਾਸ
 ਤਾਂਘ — ਖਾਹਿਸ਼
 ਤਤਾਰਚਾ — ਬਰਛੀ
 ਤਰੀਦੀਆਂ — ਭੇਡਾਂ ਦਾ ਇੱਜੜ
 ਤਰਕਸ਼ — ਭੱਥਾ
 ਦਰੁਸਤ — ਠੀਕ, ਸਹੀ
 ਦਰਸ — ਸਬਕ, ਪਾਠ
 ਦਰਬ — ਦੌਲਤ
 ਦਿਲਗੀਰ — ਉਦਾਸ
 ਦਰਾਜ਼ — ਲੰਬੇ
 ਦਰਕਾਰ — ਕੰਮ ਦਾ ਬੋਲ
 ਦਸਤੂਰ — ਮਿਸਾਲ, ਨਮੂਨਾ
 ਦੁੰਦ — ਫਰਸ਼ਾਦ
 ਦਾਨੀਆਂ — ਅਕਲ ਵਾਲੀਆਂ
 ਦੀਦੇੜ — ਦੀਦਲ
 ਦੈਰ — ਮੰਦਰ, ਬੱਤਖਾਨਾ
 ਦੁੰਮ — ਪੁਛ
 ਧਣਾ — ਕੀਤਾ
 ਧੁੰਨੜਾ — ਧੁੰਆਂ
 ਧਾਂਕ — ਹੋਰੁਬ
 ਨਕਸ਼ੀ — ਘੱਟ ਅਕਲ

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ
 94/71 66 386

ਦਫ਼ਤੈਨ — ਫ਼ਇਲਾਂ, ਨਵੇਂ ਨਾਵਾਂ ਦਾ
ਨਾਵਕ — ਤੀਰ ਲਿਖਣਾ

ਦਿਹੋਂ ਵੇਲੇ — ਦਿਨ ਵੇਲੇ

ਨਿਹਾਲ — ਖੁਸ਼

ਨਿਖੇੜਿਆ — ਜੁਦਾ ਕੀਤਾ

ਨਾਮਾਕੁਲ — ਬੇਸਮਝ, ਮੂਰਖ

ਨਫ਼ਸ — ਹਾਊਮੈ

ਨਰਦਾਂ — ਕੌਡੀਆਂ

ਨਾੜੀਆਂ — ਹਰਨਾਲੀਆਂ

ਨੀਰ — ਪਾਣੀ, ਹਿੰਦੂ

ਨਾਗਰ ਵੇਲ — ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਧਨ ਦੀ
ਵੇਲ, ਮਸਤ

ਨਜ਼ਾ — ਮਰਨ ਵੇਲਾ

ਨੇਫਾ — ਧੁੰਨੀ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਲੋਕ ਦਾ ਬੀਨ

ਨਫ਼ਰ — ਗੁਲਾਮ, ਦਾਸ

ਨੇਸ — ਡੰਗ

ਨਰੋਲ — ਖਾਲਿਸ

ਨਫ਼ਸ — ਮਨ

ਨਜ਼ਾਤ — ਛੁਟਕਾਰਾ

ਨਾਕਸੀ — ਘੱਟ ਅਕਲ ਵਾਲਾ

ਨਫ਼ਸ — ਅਫ਼ਾਰਾ

ਨਖ਼ਤਰੀ — ਬਦਨਸੀਬ ਔਰਤ

ਪਾਂਧ — ਇੱਜ਼ਤ, ਪੁੱਛਗਿੱਛ

ਪਰਨਾਉਣਾ — ਵਿਆਹੁਣਾ

ਪੇਢੇ ਪੇਣੀ — ਰੋਲਾ, ਚਰਚਾ

ਪਰਾ — ਪੰਚਾਇਤ, ਸੱਥ

ਪਿਪਲਾ — ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਅਗਲਾ ਨੋਕੀਲਾ
ਸਿਰਾ

ਪਾੜ੍ਹਾ — ਹਿਰਨ ਦੀ ਨਸਲ ਦਾ ਜਾਨਵਰ

ਪ੍ਰਭਾਤ — ਸਵੇਰੇ

ਪਿਆਦੇ — ਸਿਪਾਹੀ

ਪੈਖਾਲ — ਬਿੱਠ

ਪੰਬੀ — ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਨੱਚਣਾ

ਪਲੀਹਣਾ — ਬੀਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੇਤ ਨੂੰ
ਸਿੰਜਣਾ

ਪਾਸੀ — ਤਾੜ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਤੋਂ ਤਾੜੀ ਕੱਢਣ
ਵਾਲਾ

ਪੈਜ਼ਾਰ — ਜੁੱਤੀ

ਪੌਲੇ — ਜੁੱਤੀਆਂ

ਪਸ਼ਮ — ਵਾਲ, ਉੱਲ

ਪਾਇ ਖਾਕ — ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਮਿੱਟੀ

ਪੈਕਾਨ — ਤੀਰ

ਪਸ਼ਤ — ਮਦਦ

ਪੌਜਿਆ — ਚੋਭਿਆ

ਖੇਡੂ — ਧੁੰਨੀ ਦੇ ਥੱਲੇ ਵਾਲਾ ਢਿੱਡ

ਫਿਅਲ — ਕਾਰੇ

ਫਜ਼ਰ — ਸਵੇਰ

ਫਤੂਰ — ਆਫ਼ਤ, ਖਰਾਬੀ, ਫਸਾਦ

ਫਰਜ਼ਦ — ਪੁੱਤਰ

ਫੀਲ — ਹਾਥੀ

ਫਾਲ — ਸ਼ਗਨ ਫਜ਼ਲ - ਕਿਰਪਾ

ਫਰੂ — ਲਗਾਮ

ਫੈਲਸੂਫ — ਚਲਾਕ, ਹੁਸ਼ਿਆਰ

ਫੱਕੀ — ਘੀਸੀ ਹੋਈ ਦਵਾਈ

ਫੇੜੇ — ਬੁਰੇ ਵਕਤ

ਫੰਦਾ — ਜਾਲ

ਫਿਰਾਕ — ਵਿਛੋੜਾ, ਜੁਦਾਈ

ਬਰਕੇ — ਕੀਬੇ

ਬਾਬ — ਦਰਵਾਜ਼ਾ, ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ

ਬਹਾਰ — ਇੱਕ ਰੁੱਤ, ਸੁਹਣਾ, ਖੁਸ਼ੀ

ਬਾਸ — ਮਹਿਕ

ਬੁਲਾਕ — ਕੋਕਾ

ਬਰਗ — ਪੱਤੇ

ਬੇਦਲਾ — ਹਲਕੇ ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਕੱਟੇ ਦਾ

ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ

ਬਖੀਲ — ਈਰਖਾਲੂ, ਕੀਜੂਸ

ਬਖੀਲੀ — ਕੀਜੂਸੀ

ਬੇਦੇ — ਵਾਲ

ਬਦਜੇਬ — ਕੋਢਾ
 ਬੇਲੀ — ਦੋਸਤ, ਯਾਰ
 ਬਸ ਬੁਸੀ — ਅੰਦਰੇ ਅੰਦਰ ਵਿਸ਼ ਘੋਲਣਾ।
 ਬਖਾਰੀ — ਦਾਣੇ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੋਠੀ
 ਬੱਖਲ — ਪਸ਼ੁਆਂ ਵਾਲਾ ਮਕਾਨ
 ਬੈਂਡਾ — ਖੁੰਢਾ
 ਬਾਫਤਾ — ਰੇਸ਼ਮ ਦਾ ਕੱਪੜਾ
 ਬਰੂਤ — ਠੰਢ
 ਬੇਕਸ — ਨਿਮਾਣਾ, ਕਮਜ਼ੋਰ
 ਭਲਕ — ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਕੱਲ੍ਹ
 ਭੱਤਾਰ — ਕੰਤ, ਖਾਵੰਦ
 ਭਰੋਟੜੀ — ਗੱਠੜੀ
 ਭਾਤ — ਚੌਲ
 ਭੱਤਾ — ਸਾਹ ਵੇਲਾ
 ਬਾਨ ਭੁੱਚਰ — ਮੋਟਾ ਕੁੱਤਾ
 ਮੂਲ — ਜੜ੍ਹ, ਬੁਨਿਆਦ
 ਮਰਤਬਾ — ਪਦਵੀ
 ਮੀਰੀ — ਸਰਦਾਰੀ
 ਮੁਕਾਮ — ਮਕਾਨ, ਠਹਿਰਾਅ, ਪੜਾਅ
 ਮਾਮੂਰ — ਆਬਾਦ, ਖੁਸ਼ਹਾਲ
 ਮੰਸ਼ — ਲੱਕ ਦੁਆਲੇ
 ਮੁਣਸ — ਮਾਲਕ, ਪਤੀ
 ਮਸੌਦਾ — ਕੱਚੀ ਲਿਖਾਈ, ਖਰੜਾ

ਜਗਤਾਰ ਸ਼ਿਖ ਸੋਖੀ
 94171 66386

ਮਰਦੂਦ — ਰੱਦ ਕੀਤਾ

ਮੁਹਾਏ — ਮਾਂਸ਼ੀ, ਮਲਾਹ

ਮਲੂਕ — ਸੁੰਦਰ

ਮਹਿਤਾਬ — ਚੰਦ

ਮਿਰਗ — ਹਿਰਨ

ਮਤਵਾਲਾ — ਮਸਤ

ਮੂਨ — ਕਾਲੀ ਹਿਰਨੀ

ਮੰਗਵਾੜ — ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਵਾੜਾ

ਮੂਲੇ — ਬਿਲਕੁਲ

ਮਕਸੂਦ — ਮੰਗ, ਮੁਰਾਦ

ਮੁਤਹਿਰਾ — ਡੰਡਾ

ਮਾਹਵੁੰਆਂ — ਮਰਦਾਂ

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੀ
9471 66386

ਮਕਜ਼ੂਬ / ਮਜ਼ਜ਼ੂਬ — ਰੋਬ ਦੇ ਧਿਆਨ 'ਚ ਡੁੱਬਾ ਫ਼ਕੀਰ

ਮਰੋਕਬ — ਸਵਾਗੀ, ਗੱਡੀ

ਮਜਲਿਸ — ਮਹਿਫਲ

ਮਸਵਾਕ — ਦਾਤਣ

ਮਖਤੂਲ — ਪਾਗਲ

ਮੌਲ — ਹਰਿਆਈ

ਮੁਅਜਜ਼ੇ — ਕਰਮਾਤਾਂ

ਮਹਿਜ਼ਰੀ — ਝੂਠਾ, ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼

ਮਰਗੂਬ — ਸੁਹਣਾ

ਯਰਕਿਆ — ਡਰ ਗਿਆ
 ਯਰੇਲੀ — ਯਾਰ
 ਰਵਾਂ ਹੋਵਾਂ — ਤੁਰ ਪੈਣਾ
 ਰਿਕਤਾ — ਮਥੌਲ
 ਰਿਜ਼ਕ — ਅੰਨ ਪਾਣੀ, ਰੋਟੀ, ਖਾਣਾ
 ਰਸਮਿਸੀ — ਰਲੀ ਮਿਲੀ
 ਰਾਸ ਕੀਤਾ — ਵਿਛਾਇਆ ਹੋਇਆ
 ਰਿਹਾੜ — ਖਹਿੜੇ
 ਰੰਦ — ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿੱਧਾ ਰਾਹ
 ਰਾਹਕ — ਹਲ ਵਾਹੁਣ ਵਾਲਾ, ਕਿਰਸਾਨ,
 ਮੁਜਾਰਾ
 ਰਫੀਕ — ਸਾਥੀ
 ਰਮਜ਼ — ਇਸ਼ਾਰਾ
 ਲਾਜ਼ਮ — ਜ਼ਰੂਰੀ
 ਲਾਂਗੜ — ਲੰਗੋਟੀ, ਤਹਿਮਤ
 ਲੀਕ ਲਾਉਣੀ — ਬਦਨਾਮੀ ਕਰਵਾਉਣੀ
 ਲੁੜਕੇ — ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਗਹਿਣੇ
 ਲਾਉਬਾਲੀ — ਬੇਪਰਵਾਹ
 ਲਾਧ ਕਰਨੀ — ਖ਼ਬਰ ਕਰਨੀ
 ਲਿਲੂ — ਬਿਨਾ ਮਤਲਬ
 ਲਾਂਗੜ — ਲੰਗੋਟੀ
 ਲਬਾ — ਥੱਪੜ
 ਲਾਰਾਰ — ਮਾੜੀ, ਕਮਜ਼ੋਰ
 ਲੁਧੇਰੀਆਂ — ਕਿਸਾਨ ਔਰਤਾਂ

ਜਗਤਰ ਸਿੰਘ ਜ਼ੋਖੀ
 94171 66386

ਵਿਰਦ — ਸਿਮਰਨ, ਜਿਕਰ
 ਵੀਰ ਕੇ — ਚੁਣ ਕੇ
 ਵਲ — ਤਰੀਕਾ
 ਵਾਟ — ਰਾਹ
 ਵਾਇਣ — ਨਾਚੀ
 ਵਿਠ — ਰਾਤ ਨੂੰ ਦੇਖੀ ਭਾਲੀ ਥਾਂ
 ਵੀਨੀ — ਵਹੁਟੀ, ਬਹੁ
 ਵਕੂਫ — ਅਕਲ, ਸਮਝ
 ਵਾਹਨਾਂ — ਹਿਰਨੀਆਂ
 ਵਿਟਰ — ਨਰਾਜ਼
 ਵਾਣਾ — ਭੇਸ
 ਵੱਤ — ਫਿਰ
 ਵਸੂਹਾ — ਸ਼ੌਂਕ, ਸੁਭਾ
 ਵਾਹਰ — ਲੋਕੀ
 ਰਾਇਗਾਂ — ਬਰਬਾਦ, ਫਜ਼ੂਲ
 ਬੁੰਬਾ — ਫੁਹਾਰਾ
 ਆਫ਼ਤ / ਆਫ਼ਾਤ — ਸੀਕਟ, ਮੁਸੀਬਤ
 ਅਜ਼ਦਲੀ — ਅਰਦਲੀ, ਸੇਵਕ
 ਅਕਲ ਦਾ ਕੋਟ — ਬਹੁਤ ਬੁੱਧੀਮਾਨ
 ਆਂਦਾ — ਲਿਆਉਂਦਾ
 ਅਚਾਨਕੀ — ਅਚਨਚੇਤ
 ਅਰਜ਼ੀ — ਬੇਨਤੀ ਖੱਤਰ, ਚਿੱਠੀ

ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੀ
 94171 66386

ਅਜੁਬਾਣਾ — ਵਿਨਾਣਾ
 ਅੰਬਾਰੀਆਂ — ਹੋਦੀਆਂ (ਹਾਥੀ ਉੱਤੇ ਬੈਠਣ ਵਾਲੀ ਖਾਲਕੀ)
 ਅਰਾਸਤਾ — ਠੀਕ
 ਔਸ਼ਫ਼ੇ — ਬਿਖਫ਼ੇ, ਕੁਵੱਲੇ
 ਅਜਲ — ਮੌਤ
 ਸਰਾਏ — ਸਰਾਂ
 ਸਿੱਕਾ — ਰਾਜ ਮੁਦਰਾ, ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ
 ਸਾਸ — ਸੁਆਸ
 ਸੰਤਰੀ — ਪਹਿਰੇਦਾਰ
 ਸੱਖਣਾ — ਨਿਰਜਿੰਦ
 ਸੂਰਮਤ — ਸੂਰਬੀਰਤਾ
 ਸੱਤਰ — ਜਨਾਨਾਖਾਨਾ, ਇਸਤਰੀਆਂ ਲਈ ਨਿਯਤ ਮਹੱਲ।
 ਸੰਗੀਨ — ਬੰਦੂਕ ਦੇ ਅੱਗੇ ਲੱਗਿਆ ਛੁਰੇਦਾਰ ਸ਼ਸਤਰ
 ਸੀਖ — ਸਿੱਖ, ਸਿੰਘ
 ਸੁੰਝਾ — ਸੁੰਨਾ
 ਸਤਰ-ਖਾਨਾ — ਪਰਦੇ ਦੀ ਥਾਂ (ਜਨਾਨਖਾਨਾ)
 ਸਿਕਲ ਕਰਨਾ — ਚਮਕਾਉਣਾ ਲਿਸ਼ਕਾਉਣਾ

ਸੁਰੇ — ਸੁਰਮੇ, ਯੇਧੇ

ਸੁਮਾਰ — ਗਿਣਤੀ

ਸਰਫਾ — ਸੰਕੋਚ, ਬਚਾਓ

ਸੁਰਖ — ਲਾਲ

ਹਜ਼ੂਰ — ਸਨਮੁਖ, ਆਪਣੇ ਪਾਸ

ਹੁਦੇਦਾਰ — ਅਹੁਦੇਦਾਰ, ਅਧਿਕਾਰੀ

ਹਰਾਸ — ਡਰ, ਹਾਰ ਦਾ ਭੈਅ

ਹੱਥ ਕੀਤੇ — ਜੋਹਰ ਵਿਖਾਏ

ਹੋਮ — ਤੁਲਾਦਾਨ, ਯੱਗ

ਕੋਲ-ਕਰਾਰ — ਵਾਅਦਾ, ਪ੍ਰਣ

ਕੂਚ ਕਰਨਾ — ਖੁਸਬਾਨ ਕਰਨਾ

ਕਲਾ — ਬੰਦੂਕ ਦਾ ਘੋੜਾ,
ਮਰਿਆਦਾ, ਸ਼ਕਤੀ

ਕਾਲ — ਮੌਤ, ਸਮਾਂ

ਕਨਾਤ — ਤੰਬੂ, ਖੇਮਾ

ਕੁੰਜ ਗੋਸ਼ੇ — ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ

ਕੋਤਲ — ਚੰਗੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਘੋੜੇ

ਕੈਫ਼ ਖੁਮਾਰ — ਨਸ਼ੀਲੀ ਮੁਦਰਾ

95171 66386
ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼੍ਰੀ
ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ

ਕਚੀਚੀ — ਰੋਧ ਨਾਲ਼ ਦੰਦ ਘੀਰਣੇ
ਕਮਾਨ ਗੋਸ਼ੇ — ਕਮਾਨ ਦਾ ਕੋਨਾ

ਕਾਰਦਾਰ — ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ
ਖਾਤਾ — ਟੋਆ

ਖਰੂਦ — ਗੜਬੜ, ਹੱਲਾ ਗੁੱਲਾ

ਖੁਨੀਆਂ — ਕਾਤਲਾਂ

ਖੰਦਰਾਂ — ਔਕੜਾਂ, ਸਾਜਿਸ਼ਾਂ

ਖੂਹਣੀਆਂ — ਸ਼ੈਨਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪਲਟਨਾਂ

ਜਗਤੀਰ ਸਿੰਘ ਜੌਖੀ
੧੫/੧/੬੬੩੮੬

ਇੱਕ ਪੁਰਾਤਨ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ
ਇੱਕ ਖੂਹਣੀ ਵਿੱਚ 109350 ਘੈਦਲ,
65610 ਘੋੜੇ, 21870 ਹਾਥੀ ਅਤੇ
21870 ਰੱਥ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਖੁਦੀ — ਹਉਮੈ, ਹੰਕਾਰ

ਗਰਕ ਜਾਣਾ — ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣਾ

ਗਮ — ਸੋਗ

ਗੋਲੀਆਂ — ਹਾਈਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ
ਸੇਵਿਕਾਵਾਂ

ਗੁਰਮਤਾ — ਉਹ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਜਾਂ ਫੈਸਲਾ ਜੋ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ
ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਗੀਜ — ਢੇਰ

ਗੈਰਸਾਲੀ — ਵੈਰ, ਦੁਸ਼ਮਣੀ

ਗੁਮਾਸਤਾ — ਕਰਿੰਦਾ, ਮਨੀਮ

ਗੁੱਝਾ — ਗੁਪਤ

ਚੌਦਾਂ ਤਬਕ — ਚੌਦਾਂ ਲੋਕ (ਸੱਤ ਅਕਾਸ਼
ਅਤੇ ਸੱਤ ਪਤਾਲ)

ਚਾਇ — ਤਰੁੰਤ

ਚੜ੍ਹਤ — ਚੜ੍ਹਤ, ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ, ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ

ਚੌਫੇਰੇ — ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ

ਚੰਡਾਲ — ਨੀਚ

ਸ਼ਰਾਤਾਰ ਜਿੰਮ ਜੋਖੀ
੧੫/੭/੬੬੩੮੬

ਛਹੀ — ਘਾਤ ਲਾ ਕੇ

ਜਨਾਬ — ਮਾਣਯੋਗ, ਹਜ਼ੂਰ

ਜਮੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਮਾਣਾ — ਅਤਿਅੰਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਣਾ

ਜੁੰਡੇ — ਸਿਰ ਦੇ ਵਾਲ

ਜੇਤ — ਜਿੱਤ

ਜੋਰਿਆਂ ਦੇ — ਜੋਰ ਨਾਲ

ਜ਼ਹੀਰ — ਆਜਿਜ਼

ਜੇੜ ਵਿਛੋੜ ਸੁੱਟੇ — ਤਰਤੀਬ ਭੰਗ ਕਰ
ਦਿੱਤੀ

ਸੰਡ — ਸਿਰ ਦੇ ਵਲ

ਠੀਕਦਾ — ਠੀਕ ਕਰਨਾ ਲੋੜੀਂਦਾ

ਡੋਲ — ਯੋਜਨਾ, ਵਿਉਂਤ

ਡੁਮੇਟੀਆਂ — ਡੂਮਾਂ ਦੀਆਂ ਬੋਟੀਆਂ

ਡੇਰੀ — ਡੇਰਿਆਂ ਵਿੱਚ

ਤਾਈਂ — ਲਈ

ਤਗਾਦੜੀ — ਤਕਾਜ਼ਾ, ਸ਼ਗੜਾ, ਬਿਪਤਾ

ਤੁਰਮ — ਬਿਗਲ

ਤੇਗਾ — ਤਲਵਾਰ

ਤੁਰਤ — ਇਕਦਮ

ਤੁਰਨ ਵਾਰਾਂ — ਵਾਰਾਂ ਗਾਈਆਂ ਜਾਣੀਆਂ

ਤੰਬੂਰ — ਜੰਗੀ ਨਜ਼ਾਰਾ, ਜੰਗੀ ਵਜੇ, ਨਚਾਰਾ

ਤੇਸ਼ਾਖਾਨਾ — ਰਸਦ, ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ
ਭੰਡਾਰ

ਤਲਕ — ਤਕ

ਤਕਸੀਰ — ਕਸੂਰ

ਦਗੋਬਾਜ਼ — ਕਪਟੀ, ਧੋਖੇਬਾਜ਼

ਦਿਲਗੀਰ — ਦੁਖੀ, ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ

ਤੁੜੇ — ਸਿਰ ਦੇ ਗਹਿਣੇ

ਦਰੇਗ — ਸੋਗ, ਦੁਖ, ਅਫਸੋਸ

ਦਿਲਬਰੀ — ਦੁਖੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ
ਬਨਾਉਣਾ।

ਦੰਗ-ਦਵਾਲ — ਲਗਭਗ, ਲੋੜ

ਦਾਹਵਾ ਬੰਨ — ਅਧਿਕਾਰ ਜਤਾ ਕੇ

ਦਾਰੂ — ਸ਼ਰਾਬ

ਧੌਂਸੇ — ਨਗਾਰਾ

ਧਮਕ — ਧਮਾਕਾ, ਕਾਂਬਾ

ਨਕਸ਼-ਨਿਗਾਰ — ਸਜਾਵਟ, ਸਾਜ-ਸੌਜਾ,
ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ

ਨਾਹਕ — ਅਕਾਰਣ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ
ਕਸੂਰ ਦੇ

ਨੇਮ — ਸੈਧੀ, ਬਚਨਬੱਧਤਾ

ਨਿਤਾਰ — ਨਿਖੇੜ ਕੇ

ਨੀਰ — ਜਲ, ਪਾਣੀ, ਦਰਿਆ

ਨੇਕ ਸਤਾਰਿਆਂ — ਚੰਗੇ ਸਿਤਾਰੇ ਵਾਲਿਆਂ,
ਚੰਗੀ ਕਿਸਮਤ ਵਾਲਿਆਂ

ਪੋਚ — ਸੰਤਾਨ, ਪੀੜ੍ਹੀ

ਪੈਰਾਮ — ਬੰਦੇਸ਼, ਸੁਨੇਹਾ

ਪਾਸੜੇ ਤੋੜ ਸੁੱਟੇ — ਸੈਨਿਕ ਪੰਕਤੀ ਨੂੰ
ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ।

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕੁਮਾਰੀ
9517166386

ਤਾਇਆ — ਅਧੀਨਗੀ ਵਿੱਚ

ਪੇਸ਼ — ਸਾਹਮਣੇ

ਪਾਜ਼ — ਭੇਦ

ਪਜ਼ਰਲਾਂ — ਪਲਟਨਾਂ

ਪੈਂਚ — ਆਗੂ, ਸਰਪੰਚ

ਪੰਜ ਕੌਂਸਲੀ — ਪੰਜਾਂ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ
ਪਰਦੱਖਣਾ — ਫੇਰੇ

ਬਾਲ ਵਰੇਸ — ਬਚਪਨ, ਬਾਲ-ਕਾਲ

ਬੇੜੇ — ਭੇਰੇ, ਮੈਨਿਕ ਛਰਿਛੀਆਂ

ਬਲਾਇ — ਮੁਸੀਬਤ, ਬਲਾ

ਬਾਜ਼ੀ — ਖੇਡ, ਜਿੱਤੀ

ਬੀਰ — ਬਹਾਦਰ

ਬੁਰਫਿਆਂ — ਬੇਮੁਹਾਰੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ

ਬੇਖੀਰ — ਵਿਸ਼ਵਾਸਹੀਨ, ਧੋਖੇਬਾਜ਼

ਬੁਤਕੀਆਂ — ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ
ਇੱਕ ਸ਼ੇਨੇ ਦਾ ਗੋਲਾਕਾਰ ਸਿੱਕਾ

ਬੈਰਕਾਂ — ਛੋਟੇ ਸੰਡੇ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨ

ਬੇਜ਼ਾਰੀ — ਦੁੱਖ

ਮੁਲਕ — ਦੇਸ਼

ਮਾਂਦਾ — ਮਾੜਾ

ਮੁਸਾਹਿਬ — ਦਰਬਾਰੀ, ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਉਣ

ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸਿਠਿਤ ਵਿਅਕਤੀ, ਨੇੜੇ ਵਾਲੇ
ਸਾਥੀ।

ਮਾਰੂ ਵਜਦੇ — ਜੀਗੀ ਵਜੇ ਵਜਦੇ।

ਮਹਾਵਤ — ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਚਾਲਕ

ਮੁਹਾਨੀਆਂ — ਆਪ ਹੁਦਰੀਆਂ

ਮਿਰਗ - ਛਾਲੀ — ਹਿਰਨ ਦੀ ਛਾਲ

ਮੁਹਤਾਜ — ਅਧੀਨ, ਪਰਤੀਤਰ

ਮੂਲ — ਬਿਲਕੁਲ

ਮੁੱਦਈ — ਦਾਅਵੇਦਾਰ

ਮਹਾਸਤਾ — ਮਹਾਰੂਰ, ਘੁਮੀਡੀ

ਮੈਗਜ਼ੀਨਾ — ਬਾਰੂਦਖਾਨੇ।

ਮਿਲਕ — ਜਗੀਰ

ਰੁਖਸਤ — ਛੁੱਟੀ

ਰਫੂ — ਠੀਕ-ਠਾਕ

ਰਖੌਤ — ਪਰਜਾ

ਰਾਲ — ਰਵਾਲ, ਧੂੜ
 ਰਸਦ — ਸਮਾਨ, ਸਮੱਗਰੀ
 ਰੋੜ — ਰੜਾ ਮੈਦਾਨ
 ਰਕ — ਰੋਹੀ
 ਰਮਜ਼ — ਭੇਤ ਦੀ ਗੱਲ, ਮੀਤਵ

ਲੱਧਾ — ਮਿਲਿਆ
 ਲੀਕ — ਕਲੀਕ, ਬਦਨਾਮੀ
 ਲਸ਼ਕਰ — ਸੈਨਾ, ਦਲ, ਫੌਜ
 ਲਾਟਾਂਦਰ — ਲਾਟਾਂ ਵਾਲੇ, ਅੱਗ ਵਰ੍ਹਾਣ ਵਾਲੇ

ਵਾਸਤਾ — ਸੰਬੰਧ
 ਵਰਜ — ਰੋਕ
 ਖਾਤ — ਟੋਆ

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੋਖੀ
 94171 66 386

ਫਿਰੇਗੀ — ਅੰਗਰੇਜ਼
 ਵਹੀਰ — ਵਿਚਰਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਭੀੜ
 ਫਰਕ — ਅੰਤਰ
 ਵੰਡੀਆਂ — ਹਿੱਸੇ
 ਵਖਤ — ਮੁਸੀਬਤ
 ਵਜਾਇ ਗਏ — ਚਲਾ ਗਏ
 ਫਤਹਿ-ਜੰਗੀ — ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ
 ਵਣਜਾਰਾ — ਤੁਰ ਫਿਰ ਕੇ ਸੌਦਾ ਵੇਚਣ ਵਾਲਾ

ਉੱਖਲੀ : ਦਫੇ ਕੁੱਟਣ ਲਈ ਲੱਕੜ ਦਾ ਬਣਿਆ
ਜਾਂ ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ
ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਚੱਰੂ

ਉੱਘਰਨਾ : ਛੱਲੀ ਆਦਿ ਅਨਾਜ ਨੂੰ ਛਿੱਲ ਕੇ
ਵਿੱਚੋਂ ਬੀ (ਦਫੇ) ਕੱਢਣਾ।

ਉੱਛ — ਸਿੱਟੇ ਚੁਗਣਾ

ਉੱਛਾਲੀ — ਉਲਟੀ, ਉਪਰਛਲ

ਉੱਛਾੜ — ਸਿਰ੍ਹੇ ਜਾਂ ਰਜਾਈ ਉੱਪਰ
ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਕੱਪੜਾ

ਉੱਜਰ — ਬਹਾਨਾ

ਜਗਤਰ ਲਿਖ ਸੋਢੀ
95/71 66 386

ਉੱਫਕ — ਦਿਸਹੱਦਾ, ਜਿੱਥੇ ਧਰਤੀ ਅਤੇ
ਅਕਾਸ਼ ਮਿਲਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ

ਉਭਾਸਰਨਾ — ਜਾਹਰ ਕਰਨਾ, ਦੱਸਣਾ

ਉਮੀ — ਕਣਕ ਦਾ ਭੁੱਜਿਆ ਸਿੱਟਾ।

ਉਰਸ — ਸ਼ਾਦੀ ਦਾ ਖਾਣਾ, ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ
ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਵਰੀਹ, ਭੰਡਾਰਾ

ਉਰੇ — ਨੇੜੇ

ਉਦ - ਬਲਾਵ — ਜਲ ਬਿੱਲਾ

ਓਛਾ — ਘਟੀਆ, ਨੀਚ

ਓਦਰਨਾ — ਉਦਾਸ ਹੋਣਾ

ਅਸਬਾਬ — ਸਮਾਨ

ਅਜਬ — ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਅਨੋਖਾ

ਅਜਾਰਾ — ਠੇਕਾ, ਭਾੜੇ ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕੰਮ

ਅੱਟੀ — ਸੂਤ ਦੀ ਗੁੱਛੀ, ਛੋਟਾ ਲੱਛਾ

ਅਣੀ — ਚੰਕ, ਤਿੱਖੀ ਨੋਕ, ਬਰੀਕ

ਅਦਲ — ਇਨਸਾਫ਼

ਅੰਦੇਸ਼ਾ — ਤੋਖਲਾ, ਫਿਕਰ, ਚਿੰਤਾ

ਅਰਘ — ਪੂਜਾ ਜਾਂ ਸਤਿਕਾਰ ਵਜੋਂ
ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਸਤੂ, ਮੁੱਲ,
ਕੀਮਤ, ਕਦਰ, ਭੇਟਾ, ਉਪਹਾਰ

ਅਲੂਆਂ — ਲੈਰਾ, ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਜਿਸ ਦੀ
ਦਾੜ੍ਹੀ ਮੁੱਛ ਨਾ ਛੁੱਟੀ ਹੋਵੇ।

ਅਵੈਜ਼ਾ — ਅਵੱਤਾ, ਉਲਟੀ ਮੱਤ ਵਾਲਾ।

ਅੜਿਆ — ਮਿੱਤਰਤਾ - ਸੂਚਕ ਸੰਬੋਧਨ ਸ਼ਬਦ

ਆਮਣੀਆਂ — ਕਣਕ ਜਾਂ ਜੌਂ ਦੇ ਭੁੱਜੇ ਹੋਏ ਦਾਣੇ
 ਆਹਲਾ — ਆਲੀਸ਼ਾਨ
 ਇਸਮਤ — ਪਵਿੱਤਰਤਾ
 ਇਕਾਦਸ਼ੀ — ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਗਿਆਰਵੀਂ ਤਿਥੀ
 ਇਕੋਤਰ — ਇੱਕ ਉੱਪਰ
 ਇਰਸ਼ਾਦ — ਹੁਕਮ, ਆਦੇਸ਼, ਅਗਵਾਈ
 ਸਹਿਆ — ਖਰਗੋਸ਼, ਚੰਦਰਮਾ ਦਾ ਕਾਲਾ ਨਿਸ਼ਾਨ
 ਸਹੋਟਾ — ਸਹੇ ਦਾ ਬੱਚਾ
 ਸੰਖੀਆ — ਜ਼ਹਿਰ ਦੀ ਇੱਕ ਕਿਸਮ
 ਸੰਗੋਰਿੱਤਾ — ਠੇੜਲਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ
 ਸਤੀਰੀ — ਗਾਡਰ ਵਾਂਗ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ
 ਛੱਤ ਦੀ ਲੱਕੜ ਜਿਸ ਉੱਪਰ
 ਬਾਲੇ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
 ਸਮੂਰ — ਹਿਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਜਿਸ
 ਦੀ ਖੱਲ ਦੇ ਵਾਲ ਬੜੇ ਕੂਲੇ ਹੁੰਦੇ
 ਹਨ।
 ਸਰਖੀ — ਖੂਭਾਰ, ਤੜਕਾ, ਸਵੇਰਾ
 ਸਲਲ — ਪਾਣੀ, ਜਲ
 ਸਲਵਾਤ — ਮੀਂਹ ਬਾਰਨ, ਗਾਲੀ
 ਸਲੋਤਰੀ — ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਡਾਕਟਰ
 ਸਵਾਇਆ — ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ ਵੱਧ

- ਸਵੇਦ — ਪਸੀਨਾ
- ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ — ਸਿਰਮੌਰ, ਪਰਧਾਨ
- ਸਾਊ — ਬੀਬਾ, ਸ਼ਰੀਫ਼, ਨੇਕ, ਸਿੱਧਾ, ਸਹੀ,
ਇਮਾਨਦਾਰ
- ਸਾਕਨ — ਵਸਨੀਕ, ਨਿਵਾਸੀ
- ਸਾਵਾਂ — ਬਰਾਬਰ, ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ, ਪੱਧਰਾ,
ਸਮਤਲ
- ਸੀਰ — ਧਰਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਫੁੱਟਣ ਵਾਲੀ ਪਾਣੀ
ਦੀ ਪਤਲੀ ਧਾਰ, ਵਗਣਾ, ਵਹਿਣਾ
- ਸੁਆਨ — ਕੁੱਤਾ
- ਸੁਸ਼ਕ — ਪਹਿਲਾ ਬੱਚਾ ਜੰਮਣ ਤੇ ਲੜਕੀ
ਨੂੰ ਮਾਪਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਕੱਪੜੇ ਆਦਿ।
- ਸੇਣ — ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ
- ਹਰਜਾਈ — ਇੱਕ ਥਾਂ ਨਾ ਟਿਕਣ ਵਾਲਾ,
ਬੇਵਫ਼ਾ
- ਹੀਆ — ਹੋਸਲਾ, ਦਿਲ, ਜਿਗਰਾ, ਜੁਅੱਰਤ
- ਹੁਨਾਲ — ਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਹੁੱਤ
- ਹੁੱਲੜ — ਸ਼ੇਰ, ਰੋਲਾ
- ਹੇਰੂ — ਜਾਸੂਸ, ਮੁਖਬਰ
- ਹੋਲਾਂ — ਭੁੰਨੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਛੇਲਿਆਂ ਦੀਆਂ
ਹਰੀਆਂ ਫਲੀਆਂ ਜਾਂ ਡੋਡਾਂ
- ਹੁੱਲ — ਸਿਰ ਦੀ ਖੀੜ
- ਹਿੰਡ — ਆਕੜ, ਜਿੰਦ

ਹੱਸ — ਗਲ ਦਾ ਗਹਿਣਾ, ਗਲ ਦੁਆਲੇ ਦੀ
ਹੱਡੀ ਕਮਾਨ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਰਗੀ।

ਹਸਤੀ — ਸ਼ਖਸੀਅਤ, ਹੋਂਦ, ਵਜੂਦ

ਹਸਤ — ਹਾਥੀ, ਕਾਇਨਾਤ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਹਿਸ਼ਾਤ,
ਤੇਰ੍ਹਵਾ ਸਿਤਾਰਾ, ਹਾਥੀ ਦੀ ਸੁੰਝ, ਹੱਥ

ਹਸ਼ਰ — ਕਿਆਮਤ, ਪਰਲੋ, ਬੁਰਾ ਅੰਤ

ਹਕਾਨੀ — ਖੁਦਾਈ, ਸੱਚੀ, ਵਾਜਬ

ਹੀਨਾਂ — ਘੋੜੇ ਦੀ ਕਾਠੀ / ਉਠ ਦੀ ਕਾਠੀ ਦਾ
ਉਹ ਮੂਹਰਲਾ ਭਾਗ ਜੋ ਸਵਾਰ ਨੂੰ ਅੱਗੇ
ਵੱਲ ਡਿੱਗਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਹਬਾਬ — ਪਾਣੀ ਦਾ ਬੁਲਬੁਲਾ, ਬਾਹਵਾਂ ਵਿੱਚ
ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਗਹਿਣਾ।

ਹਮੇਲ (ਹਮੇਰ) — ਸੋਨੇ ਜਾਂ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਮਾਲਾ ਜੋ
ਗਲ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਛਾਤੀ ਤੇ ਲਟਕਾਈ
ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਮੇਲਾਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਗਲਾਂ
ਵਿੱਚ ਵੀ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹਲਬ — ਤਾਜ਼ਾ ਚੋਇਆ ਹੋਇਆ ਦੁੱਧ।

ਹਲੀਬ — ਕੱਚਾ ਦੁੱਧ

ਹਵਾਸ — ਸੁਰਤ, ਹੋਸ਼

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੋਖੀ
94171 66386

ਕਸਾਬ — ਕਸਾਈ, ਸ਼ਟਕਈ

ਕੰਚਨ — ਸੋਨਾ, ਕਚਨਾਰ, ਧਤੂਰਾ

ਕਜੀਆ — ਮੁਸੀਬਤ, ਮੁਸ਼ਕਲ, ਫਸਾਦ, ਸ਼ਗੜਾ,
ਵਿਵਾਦ, ਟੀਟਾ, ਖੁਆੜਾ।

ਕਪਾਲ — ਸਿਰ, ਖੋਪੜੀ, ਮਗਜ਼, ਭਿਖਿਆ
ਮੰਗਣ ਦਾ ਪਿਆਲਾ

ਕਫਕ — ਮਹਿੰਦੀ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਪੈਰ

ਕਰਕੁਟੀਆ — ਖਿੱਤੀਆਂ, ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਝੁੰਡ,
ਗਿੱਟੀਆਂ।

ਕਰੰਡ — ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਧਾਰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ
ਵਾਲਾ ਪੱਥਰ, ਟੋਕਰੀ, ਪਟਾਰਾ,
ਬਾਰਸ਼ ਨਾਲ ਬੀਜੀ ਵਾਹੀ ਦਾ
ਸਖ਼ਤ ਹੋ ਜਾਣਾ।

ਕਰੂਰਾ — ਪਿਸ਼ਾਬ

ਕਲਹਿਰੀ ਮੋਰ — ਉਹ ਮੋਰ ਜਿਸਦੀ ਖੂਛਲ ਦੇ ਵਾਲ
ਲੰਮੇ ਅਤੇ ਕਾਫੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੇ
ਹਨ।

ਕਲਾਂਚ — ਕੱਪੜਾ ਮਾਪਣ ਵਾਲਾ ਗਜ਼।

ਕਲਾਂ — ਵੁੰਡਾ, ਵਿਸ਼ਾਲ

ਕਾਠ — ਲੱਕੜ, ਬਾਲਣ, ਇੱਕ ਮਾਪ

ਕਾਮਲ — ਪੁਰਾ, ਪੱਕਾ, ਕਾਰੀਗਰ, ਸੁਦਾ ਨੂੰ
ਪੁੱਜਿਆ ਹੋਇਆ।

ਕਿਆਫ਼ਾ — ਅੰਦਾਜ਼ਾ, ਅਟਕਲ, ਕਿਆਸ

ਕੁਤਕਾ — ਮੋਟਾ ਸੋਟਾ

ਕੁੰਦਨ — ਸੋਨਾ, ਕੀਚਨ

ਕੂਚਾ — ਗਲੀ, ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਲਈ
ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਘਾਹ ਦਾ ਮੁੱਗ।

ਕੋਹਲੀ — ਉਠਾਂ ਦਾ ਰਖਵਾਲਾ

ਕੋੜਮਾਂ — ਖਾਨਦਾਨ, ਟੱਬਰ, ਕਬੀਲਾ

ਕਸਬ — ਧੰਦਾ, ਕਾਰੋਬਾਰ, ਪੇਸ਼ਾ, ਬਦਕਾਰੀ

ਕਸੀਦਾ — ਕਿਸੇ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਦੀ ਰਚਨਾ,
ਸੂਈ-ਧਾਗੇ ਦੁਆਰਾ ਕੱਪੜੇ ਤੇ
ਵੇਲ-ਬੂਟੇ ਕੱਢਣ ਦਾ ਭਾਵ।

ਕੱਜਕ — ਗੁਰੀਲਾ ਯੁੱਧ ਲੜਨ ਵਾਲਾ,
ਲੁਟੇਰਾ

ਕੀਤ — ਪਤੀ, ਪਿਆਰਾ, ਪ੍ਰੇਮੀ

ਕਰੀਹ — ਸੁੱਕਾ ਗੋਹਾ, ਪਾਥੀ

ਕਲੋਲ — ਦਿਲ ਪ੍ਰਚਾਵਾ, ਨਾਜ਼ ਨਖਰਾ, ਮੌਜ-ਮੇਲਾ,
ਲਹਿਰ, ਖੁਸ਼ੀ

ਕਜ਼ਬ — ਚਾਰੇ (ਮੱਕੀ) ਦੇ ਸੁੱਕੇ ਟਾਂਡੇ

ਕਾਸਾ — ਰੂਠਾ, ਭਿਖਾਰੀ ਦਾ ਪਿਆਲਾ, ਕੋਲ

ਕਿਰਸ — ਸੀਜਮ, ਸਰਫਾ

ਕੂਣਾ — ਬੋਲਣਾ, ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਾ, ਪੁਕਾਰਨਾ

ਕੋਦਰਾ / ਕੋਧਰਾ — ਅਟੀਆ ਕਿਸਮ ਦਾ ਅਨਾਜ

ਕੋਰਾ — ਸਾਫ਼, ਅਣਵਰਤਿਆ, ਖਾਲੀ

ਖੱਖੜੀ — ਕੱਚਾ ਖਰਬੂਜ਼ਾ

ਜਗਤਾਰ ਜੀਘ ਸ਼ੰਖੀ
94171 66386

ਖੱਗਾ — ਸ਼ਹਿਦ ਦੀ ਮੱਖੀ ਦਾ ਛੱਤਾ

ਖੱਠਾ — ਧਰਤੀ ਦਾ ਟੁਕੜਾ, ਮੁਲਕ, ਮੰਡਲ,
ਇਲਾਕਾ

ਖਬਤ — ਸੁਦਾ, ਵਹਿਮ, ਦੀਵਾਨਗੀ,
ਜਨੂੰਨ, ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਹੋਏ ਵੱਧ
ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦਾ ਭਾਵ

ਖਰੂਵਾ — ਅਵੇਜ਼ਾ, ਕੋੜਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ, ਸਖਤ,
ਹੱਥ ਫੇਰਿਆਂ ਰੜਕੇ, ਖੁਰਦਰਾ, ਕਾਟਵਾਂ

ਖਰੀਫ — ਸਾਉਣੀ ਦੀ ਫਸਲ, ਪਤਝੜ ਦੀ
ਫਸਲ।

ਖਲਕਤ — ਦੁਨੀਆ, ਲੋਕ, ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਲੁਕਾਈ

ਖਲਜਗਣ — ਵਾਧੂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਾਨੀ, ਬਿਖਤਾ, ਫੀਸਰ,
ਅਨਾਜ ਦੇ ਖਿੜ ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਯੱਗ
ਦੀ ਰਸਮ

ਖੁਲਾਸਾ — ਨਿਚੋੜ, ਤੱਤ, ਸੰਖੇਪ

ਖੈਰ — ਭਿੱਖਿਆ, ਦਾਨ, ਅਮਨ, ਸਲਾਮਤੀ,
ਸੁੱਖ ਸਾਂਦ, ਭਲਾਈ, ਤੰਦਰੁਸਤੀ

ਖੰਨੀ — ਰੋਟੀ ਦਾ ਟੁਕੜਾ, ਲੋਹੇ ਦਾ ਟੁਕੜਾ,
ਜੁੱਤੀ ਦਾ ਤਲਾ

ਖਾਂਗੜ — ਬਹੁਤ ਥੋੜਾ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗਾਂ,
ਜਿਹੜੀ ਗਾਂ ਸੂਣ ਦੇ ਕਰੀਬ ਜਾ
ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਸੁੱਕਦਾ ਜਾਵੇ।

ਖ਼ਿਲਾਲ — ਫਾਸਲਾ, ਵਿਚਕਾਰ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ
ਮਿੱਤਰ, ਕਮਜ਼ੋਰ, ਦੀਦਾ ਵਿੱਚ ਫੇਰਨ
ਵਾਲਾ ਤੀਲਾ

ਖੀਸਾ — ਝੋਲਾ, ਗੀਜਾ, ਜੇਬ

ਖੋਖੜੀ — ਕਪਾਹ ਦੇ ਖਿੜੇ ਹੋਏ ਟੀਡਿਆਵਿੱਚ
ਜਦ ਫੁੱਟੀਆਂ ਕੱਢ ਲਈਏ ਠਾਂ ਖਿੱਛੇ
ਰਹਿ ਗਿਆ ਖੋਲ, ਇਸ ਤੋਂ ਕਿੱਸੀ ਵੀ
ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ
94171 66386

ਗਤੁਰੀ — ਛੋਟੀ ਗੁੱਤ

ਗਦੌੜਾ — ਖੰਡ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਰੋਟੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ
ਦੀ ਮਠਿਆਈ ਜੋ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਮਰਨ
ਪਿੱਛੋਂ ਵੰਡੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਗਬਗਾਬ — ਠੋਡੀ ਦੇ ਥੱਲੇ ਲਟਕਿਆ ਹੋਇਆ
ਮਾਸ

ਗੱਭੇ — ਵਿਚਕਾਰ, ਦਰਮਿਆਨ

ਗੀਟਾ — ਛੋਟਾ ਗੋਲ ਪੱਥਰ, ਮਧਰਾ, ਗੀਂਢਾ,
ਗਿੱਠਾ, ਨਾਟਾ, ਠਿਗਣਾ।

ਗੁੰਜਾ — ਰੱਤੀ - ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਰ ਦੋ ਜੋਆਂ ਦੇ
ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸੋਰ
ਤੇਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰੱਤੇ (ਲਾਲ)
ਰੰਗ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਰ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
8 ਰੱਤੀਆਂ = 1 ਮਾਸਾ, 12 ਮਾਸੇ = 1 ਤੋਲਾ

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਖੀ
947166386

ਗੋਲ — ਰਸਤਾ, ਰਾਹ, ਮਾਰਗ, ਗੱਡੇ ਦੀ ਲੀਹ,
ਰੀਸ, ਸਾਬ, ਸੀਗ, ਹਮਰਾਹ

ਗੋਰੁ — ਗਾਵਾਂ ਦਾ ਵੱਗ

ਗਸਤ — ਫੇਰਾ, ਦੌਰ, ਸੈਰ, ਟਹਿਲਾਣਾ

ਗਸਤੀ — ਘੁੰਮਣ ਫਿਰਨ ਵਾਲੀ ਅਵਾਰਾ
ਔਰਤ

ਗੱਲਾ — ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਦੀ ਘੋਸ਼ੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ
ਖੇਟੀ ਜਾਂ ਤਿਜੋਰੀ, ਅਨਾਜ, ਦਾਣਾ ਫੱਕਾ।

ਗਿਰਾ — ਤਿੰਨ ਉਂਗਲ ਦਾ ਨਾਖ, ਕੱਪੜੇ ਦਾ
ਨਾਖ

ਘੰਟਾ — ਵੱਡੀ ਘੜੀ, ਕਲਾਕ, ਘੜਿਆਲ,
ਟੱਲ, ਸੱਠ ਮੀਟਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ

ਘਰਾਟ — ਪਾਣੀ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਚੱਕੀ

ਘੁੰਮਣਾ — ਭੁੱਲਣਾ, ਭਟਕਣਾ, ਉੱਕਣਾ

ਘੁੰਗੁ — ਮੂਰਖ, ਉੱਲੂ, ਬੇਵਕੂਫ, ਮਿੱਟੀ ਦਾ
ਖਿਡਾਉਣਾ ਜੋ ਫੂਕ ਮਾਰਨ ਤੇ ਘੁੰ ਘੁੰ
ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਘੁਆਂ — ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਾ ਸਮਝਣ ਵਾਲਾ

ਘਰੁੰਡੀ — ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਛੋਟਾ
ਜਿਹਾ ਘਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਦੀਵਾਲੀ
ਸਮੇਂ ਦੀਵੇ ਬਾਲਦੇ ਹਨ।

ਘਰੋੜਾ — ਅਲਾਣਾ, ਨੰਗਾ, ਉਹ ਮੰਜਾ ਜਿਸ ਉੱਤੇ
ਬਿਸਤਰ ਨਾ ਵਿਛਿਆ ਹੋਵੇ।

ਘਰੋੜੀ — ਚਾਵਲਾਂ ਜਾਂ ਸਬਜ਼ੀ ਆਦਿ ਦੀ ਖੁਰਚਣ
ਜਿਹੜੇ ਭਾਂਡੇ ਦੇ ਬੱਲੇ ਲੱਗੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਘਾਹੀ — ਘਾਹ ਖੋਰਣ ਵਾਲਾ, ਜ਼ਖ਼ਮੀ

ਘੁਰਲ — ਖੁੱਡ, ਖੁੱਡ

ਉਕਾਬ — ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ, ਪਿੱਛਾ
ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

ਉਦਰ — ਪੇਟ, ਕੁੱਖ, ਪਾਲੀ, ਖੋਜ, ਖੋਖਲੀ
ਵਸਤੂ

ਉਪਾਅ — ਸਾਧਨ, ਜਤਨ

ਉਦ — ਇੱਕ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੀ ਲੱਕੜੀ ਜੋ
ਜਲਣ ਤੇ ਖੁਸ਼ਬੂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।
ਇਕ ਸਾਜ (ਬਰਬਤ)

ਅਸਟਪਦੀ — ਅੱਠਾਂ ਪਦਾਂ ਵਾਲਾ ਛੰਦ

ਅਹੁਰ — ਬਿਮਾਰੀ, ਕਸਰ

ਅੰਗੂਰ — ਫੌੜੇ ਦਾ ਖਰੀਛ

ਅਮਾਮਾ — ਪਗੜੀ, ਪਟਕਾ, ਪੰਗ, ਦਸਤਾਰ

ਇਤ ਭਿਤ — ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਇਨਾਦ — ਦੁਸ਼ਮਣੀ, ਵੈਰ, ਲੜਾਈ

ਈਰ — ਘੋਣ, ਹਵਾ, ਹਰਕਤ, ਧਕੇਲਣਾ

ਸਕੀਰੀ — ਸਕਾਦਾਰੀ, ਸਾਕ

ਸਮ — ਬਹਿਰੇ, ਬੇਲੇ, ਜਹਿਰ, ਸੁਈ ਦਾ
ਨੱਕਾ, ਬਰਾਬਰ, ਪੱਧਰ, ਮਨ

ਸੈਫੀ — ਉਹ ਇਸਮੇ ਜਲਾਲੀ ਜਿਹੜ ਕਿਸੇ ਦੁਸ਼ਮਣ
ਵਿਰੁੱਧ ਨੰਗੀ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਪਾਸੇ 70
ਵਾਰੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਫੂਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਾਦੂ ਟੂਣਾ,
ਸਰਾਪ ਤਲਵਾਰਨੁਮਾ।

ਸੋਹਰੇਸ — ਸਹਰਿਆਂ ਦਾ ਖਾਨਦਾਨ

ਚਸਮ ਚਿਰਗਾ — ਖੁੱਤਰ, ਧਿਆਰ, ਮਹਿਬੂਬ

ਚਸਕਾ — ਆਦਤ, ਸੁਆਦ, ਰਸ, ਸੁੱਸ

ਚਹੇੜ — ਮੱਖਣ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਲੱਸੀ ਦਾ ਕੁਝ
ਭਾਗ ਜੋ ਗਰਮ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਥੱਲੇ
ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਚਕਲਾ — ਗੋਲਕਾਰ ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਸਥਾਨ, ਰੋਟੀਆਂ
ਵੇਲਣ ਵਾਲਾ ਲੋਕ ਜਾਂ ਪੱਥਰ ਦਾ
ਗੋਲ ਟੁਕੜਾ, ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਤੇ ਲਾਉਣ
ਲਈ ਜੜ੍ਹਾਂ ਸਮੇਤ ਖੁੱਟੀ ਮਿੱਟੀ, ਕਸਬ
ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦਾ ਅੰਡਾ।
ਇੱਕ ਰੋਸ਼ਮੀ ਕੱਪੜਾ

ਚਖਮਖ — ਬਹਨੇ

ਚੰਜੀ — ਇੱਕ ਲਾਲ ਬਿੰਦੀਆਂ ਵਾਲਾ ਕੱਪੜਾ
ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਵੀਆਂ ਵਿਆਹੀਆਂ
ਵਿਆਂਦੜਾਂ ਅੰਧ ਕੱਢਦੀਆਂ ਹਨ।

ਚੱਤੇ — ਚਾਰ

ਚਵਲ — ਅਟੀਆ, ਤੁੱਛ, ਕਮੀਨਾ

ਚਪਾਕ — ਚੂਧੇ ਹੋਏ ਗੰਨੇ ਦੇ ਛਿੱਲੜ

ਚਪੇਲਾ — ਮਿਠਾਸ ਭਰਿਆ ਬੋਲ

ਚਾਕ — ਨੌਕਰ, ਸੇਵਾਦਾਰ, ਬਲੈਕ ਬੋਰਡ ਤੇ
ਲਿਖਣ ਵਾਲੀ ਬੱਤੀ, ਕੁਝ ਤੇ ਦਾ ਗਲ
ਵੱਲ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹਿੱਸਾ, ਕਮੀਜ ਦੇ ਬਟਨ
ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮੋਰੀ, ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਘਟਣ
ਦਾ ਭਾਵ, ਬਾਗੀ, ਖਿਜਕੀ, ਪ੍ਰਤਾਤ

ਸਾਗਤਰ ਸ਼ਿਅ ਸ਼ੇਖੀ
9471663886

ਚਾਖੀ — ਘੁੱਟਣ, ਦਬਾਓ

ਚਿਹਨ — ਸ਼ਕਲ, ਅਕਾਰ, ਲੱਛਣ, ਅਲਾਮਤ,
ਨਿਸ਼ਾਨ

ਚਿੱਠ — ਦਿਲ, ਜੀ, ਬੁੱਧੀ

ਚਿੱਲਾ — ਚਾਲੀ ਦਿਨ ਦੀ ਤਖੱਸਿਆ

ਚਿਹੋਕਣਾ — ਕਾਫ਼ੀ ਚਿਰ ਦਾ

ਚਵਾਏ — ਚਾਰੇ ਖਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਆਉਣ
ਵਾਲੀ ਹਵਾ

ਚਿੜਵਾ — ਭਿਉਂ ਕੇ ਭੱਠੀ ਵਿੱਚ ਭੀਨੇ
ਚਾਵਲ

ਚਾਪੜ — ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਢਕਣਾ।

ਚਾਰਜੀ — ਸਮਸਾਨ ਘਾਟ ਵਿੱਚ ਮੁਰਦੇ
ਜਲਾਉਣ ਵਾਲਾ

ਚੀਗ — ਧਾਗੀਦਾਰ ਪਗੜੀ, ਲਾੜੇ ਦੀ
ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਪਗੜੀ ਕਾਗਜ਼
ਦਾ ਟੁਕੜਾ, ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਟੋਟਾ, ਸ਼ਕਰੀ

ਚੁਆਂ — ਖਰਬੂਸੇ, ਕੱਦੂ ਆਦਿ ਦਾ ਕੱਚਾ ਫਲ,
ਫੁੱਟਿਆ ਤਾਰਾ, ਚਮਕਦੀ ਚੀਜ਼

ਚੋਖਾ — ਕਪਾਹ ਦੇ ਵੜੇਵਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾਲ
ਬੀਜਣ ਦਾ ਢੰਗ

ਚੁਮਾਸਾ — ਬਰਸਾਤ ਅਤੇ ਗਰਮੀ ਦੇ ਚਾਰ
ਮਹੀਨੇ

ਚੇਮੀ — ਦਾਸ਼ੀ, ਟਹਿਲਣ

ਛੱਕ — ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ
ਸਮੇਂ ਦਿੱਤੇ ਕੱਪੜੇ, ਮਾਧਿਆਂ ਜਾਂ
ਨਾਨਕਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਧੀ ਨੂੰ ਤੋਹਫੇ ਦੇਣਾ।

ਛੱਟੀ — ਬੱਚਾ ਜੰਮਣ ਪਿੱਛੋਂ ਛੇਵਾਂ ਦਿਨ, ਜਦੋਂ
ਕੁਝ ਰਸਮਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਛੈਨ — ਕੱਖਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲੀ, ਝੁੱਗੀ

ਛਨਾਰ — ਬਦਕਾਰ, ਭੈੜੀ, ਚਲਾਕ, ਫਾਹਸ਼ਾ,
ਬੇਸ਼ਰਮ, ਨਾਚੀ

ਛਬੀਲ — ਜਿੱਥੇ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਪਾਣੀ
ਜਾਂ ਸ਼ਰਬਤ ਖਿਲਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਤਰਕੀਬ, ਢੰਗ

ਛੋਭ —

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਖੀ
94171 66386

ਚਿੜੀਆਂ ਜਨੌਰਾਂ ਤੇ ਰਾਤ ਸਮੇਂ
ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਹਮਲਾ,
ਸਰੀਰ ਤੇ ਖਿਆ ਦਾਗ ਦਰਿਆ
ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਭੁੱਖ
ਆਇ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਖੜ੍ਹੇ ਜਾਵੇ।

ਛੜ — ਭੀਡ, ਪਸ਼ੂ ਦੀ ਲੱਭ

ਛਿੱਖ, ਛਿੱਬ — ਸੂਤ ਦੀ ਅੱਈ, ਗੋਟ।

ਛਾਗਲ — ਬੱਕਰੇ ਦੀ ਖਲ ਦੀ ਬੈਲੀ,
ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ
ਹੈ।

ਛਿੱਕਣਾ — ਧੁਣਾ, ਖਿੱਚਣਾ, ਨਿੱਸ ਮਾਰਨਾ
 ਛੁੱਛਾ — ਘਟੀਆ, ਖਾਲੀ, ਹਲਕਾ, ਤੁੱਛ
 ਛੇਲਾ — ਬੱਕਰੀ ਦਾ ਬੱਚਾ, ਪਠੋਰਾ,
 ਲੇਲਾ (ਛੇਲੀ - ਬੱਕਰੀ)

ਛੇਹ — ਖੱਲ, ਚਮੜੀ, ਪੇਸ਼ਤ

ਜ਼ਹਿਮਤ — ਤੰਗੀ, ਹੰਸ, ਦੁੱਖ, ਤਕਲੀਫ਼,
 ਬਿਮਾਰੀ, ਰੋਗ, ਖੇਚਲ

ਜ਼ਖ਼/ਜ਼ੱਖ਼ — ਠੰਢਾ, ਸਰਦ

ਜੀਗਨ — ਕਾਲੀ ਕਲੂਟੀ, ਹਬਸ਼ਣ, ਸ਼ੀਦੀ

ਜਗੋਲਾ — ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚ
 ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਘੰਗਰੂ

ਜਜਮਾਨ — ਆਕਾ, ਮੁਹੱਬਤੀ, ਸਰਪ੍ਰਸਤ,
 ਆਸਾਮੀ

ਜਣਦਾ — ਬਾਪ, ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ,
 ਜਣਨ ਵਾਲਾ

ਜਨ — ਵਹੁਟੀ, ਤੀਵੀ, ਔਰਤ, ਪਤਨੀ

ਜਨਖਾ — ਹਿਜੜਾ, ਨਿਪੁੰਸਕ, ਤੀਵੀਆਂ
 ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲਾ, ਖੁਸਰਾ

95471 66 386

ਸ਼ਿਖ਼ਾ ਸ਼ਿਖ਼ਾ ਸ਼ਿਖ਼ਾ

ਜਸ — ਕੀਰਤੀ, ਵਡਿਆਈ, ਸ਼ੋਭਾ,
ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ, ਮਹਿਮਾ, ਨੇਕ ਨਾਮੀ

ਜੰਦਾਲ — ਗੀਵਾਰ, ਚੰਡਾਲ, ਫਹਿ ਦੇਣ
ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ

ਜਹਬ — ਚੋਟ, ਟਕਸਾਲ, ਕਿਸੇ ਅੰਕ ਦਾ
ਗੁਣਾ ਕਰਨਾ, ਮਾਰਨਾ, ਠੱਪਾ ਲਾਉਣਾ,
ਸੱਟ ਮਾਰਨਾ

ਜਗਤੀ ਸਿੰਘ ਸੇਖੀ
9417166386

ਜਲੜ — ਰਜਾਈ, ਗੋਦੜੀ, ਲਿਹਾਫ਼

ਜਲਵਾ — ਚਮਕ, ਨੂਰ, ਝਲਕ, ਨਜ਼ਾਰਾ,
ਦੀਦਾਰ

ਜੁਹ — ਖਿੰਡ ਦੀ ਹੱਦ, ਸੀਮਾ

ਜੁਹੀ — ਨਦੀ ਦਾ ਕਿਨਾਰਾ, ਇੱਕ ਫੁੱਲ
ਦਾ ਨਾਂ

ਜੁਫ਼ — ਫਿੱਟੇ ਮੂੰਹ, ਲਾਅਨਤ

ਜਮਧਰ — ਖੰਜਰ, ਕਟਾਰ, ਦੋ ਧਾਰੀ ਕਟਾਰ,
ਪੇਸ਼ ਕਬਜ਼ਾ।

ਬੱਖੜ — ਹਨੇਰੀ, ਤੁਫ਼ਾਨ

ਬੱਬ — ਢੇਰੀ, ਟੋਹਨ, ਜਲਦੀ, ਛਤਾਈ

ਬੱਲੀ — ਟੋਕਰਾ, ਕਮਲੀ, ਬਰਦਾਸ਼ਤ
ਕੀਤੀ.

ਬੱਲ — ਕਮਲ, ਸੀਗਲ, ਬਲ, ਬੀਆਬਾਨ,
ਚਮਕ, ਰੋਸ਼ਨੀ, ਲਾਟ

ਬਾਂਜਾ — ਮੀਂਹ, ਹਨੇਰੀ, ਤੁਫ਼ਾਨ, ਸੁਗੜਾ,
ਤੈਸ

ਬਾਬੂ — ਛਿੱਕਲੀ, ਬੱਬੜ

ਬਿਰਕ — ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਤਰਸਣਾ,
ਭੁੱਖਾ

ਬੀਣੀ — ਨਿਠਾਣੀ, ਕਮਜ਼ੋਰ, ਦੁਹਲੱਭ ।

ਬੁਗੜਾ — ਘਰ

ਬੁੱਝੇ — ਹਲੂਟੇ

ਸੁਗੜਾ ਜਿਯਾ ਸੋਖੀ
94171 66386

- ਟਾਡ — ਕੀੜਣ ਵਰਗਾ ਇੱਕ ਗਹਿਣਾ
- ਟਾਂਡ — ਪੜਛੋਤੀ, ਅੰਗੀਠੀ, ਕਨਸ, ਮੱਕੀ ਦੇ ਫਲ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਲੇ ਬੂਟੇ।
- ਟੀਟ — ਖੱਟਾ, ਕੌੜਾ, ਤਿੱਖਾ, ਅੰਗੂਠਾ
- ਟੁਚਾ — ਅਟੀਆ, ਕਮੀਨਾ, ਮਮੂਲੀ, ਖਾਲੀ, ਤੁੱਛ, ਬੇਬਾ, ਮੋਹੜਾ
- ਟੈਰ — ਛੋਟੇ ਕੱਦ ਦੀ ਘੋੜੀ
- ਟਾਵੇ — ਕੁੱਕੜਾਂ ਲਈ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਦਰਖੱਤ ਬੱਲੇ ਲੱਕੜ ਗੱਡ ਕੇ ਟੋਕਰਾ ਬੰਨ ਕੇ ਬੈਠਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ।
- ਟਿੱਕਰੀ — ਖੋਪੜੀ, ਕਪਾਲ ਦੀ ਹੱਡੀ
- ਟਿੱਲ — ਜ਼ੋਰ, ਤਾਕਤ, ਬਲ
- ਟੁੱਸੀ — ਕਪਾਹ ਦਾ ਟੀਂਡਾ
- ਟੇਗਰਾ — ਹਰਾਮ ਦਾ, ਬੇਰੜਾ, ਬਦਮਾਸ਼
- ਟੂਸਾ — ਅੱਕ ਦੀ ਕੱਕੜੀ

ਠਾਠ — ਸੱਜ ਧੱਜ, ਸੋਭਾ, ਛੱਪਰ ਦੀ
ਛੱਤ ਦਾ ਢਾਂਚਾ, ਅਡੇਬਰ,
ਦਿਖਾਵਾ, ਸਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਟਿਕਸੁਰਤਾ

ਠਗੈਲ — ਠੱਗ, ਨੌਸਰਬਾਜ਼

ਠਿੱਠ — ਬੇਸ਼ਰਮ, ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ।

ਠੋਰ — ਟਿਕਾਣਾ

ਠੀਆ (ਠੀਹ) — ਬੈਠਣ ਦੀ ਥਾਂ,
ਅੱਡਾ, ਤਰਖਾਣਾਂ ਦਾ ਯੰਤਰ
ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲੱਕੜੀ ਫਸਾ ਕੇ
ਚੀਰਦੇ ਹਨ।, ਠੱਡਾ, ਖੜਾ,
ਪੱਕਾ

ਠੁੱਲਾ — ਮੋਟਾ, ਗਾੜ੍ਹਾ

ਠੇਰਾ — ਮਜ਼ਬੂਤ, ਬੁੱਢਾ, ਬਜ਼ੁਰਗ

ਠੋਰ — ਠਹਿਰਨ ਦੀ ਥਾਂ, ਟਿਕਾਣਾ,
ਪਰਿਆਈ, ਸਥਿਰਤਾ।

ਡਡਰਾ — ਖੁਰਦਰੀ ਜ਼ਮੀਨ

ਡੰਡੂਲ — ਪੀੜ, ਰੀਹ ਦਾ ਦਰਦ

ਡੰਡੀ — ਘੱਟ ਚੌੜਾ ਸਿੱਧਾ ਪੱਧਰਾ
ਰਸਤਾ, ਇੱਕ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ
ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਗਹਿਣਾ, ਫੁੱਲ
ਜਾਂ ਫਲ ਨੂੰ ਡਾਲੀ / ਟਹਿਣੀ
ਨਾਲ ਜੋੜਣ ਵਾਲੀ ਪਤਲੀ ਸ਼ਾਖ।

ਡਡੀਆ — ਗੋਟੇ ਦੀ ਧਾਰੀਆਂ ਵਾਲੀ ਸਾੜੀ।

ਡੰਮੁਣੀ — ਕੱਪੜੇ ਧੋਣ ਵਾਲੀ ਥਾਪੀ।

ਡੱਲੀ — ਨਦੀ, ਝੀਲ

ਡਾਕਣੀ — ਚੁੜੇਲ, ਕਾਲੀ ਮਾਤਾ ਦੀ ਦਾਸੀ

ਡਾਗਲਾ — ਜਾਨਵਰਾਂ ਦਾ ਝੰਡ, ਗੋਲ

ਡੋਈ — ਲੱਕੜ ਦੀ ਕੜਛੀ

ਡੋਕਰੀ — ਬੁੱਢੀ ਤੀਵੀਂ

ਡੁੱਕਾਂ — ਹੱਥ ਦੀ ਹਥੇਲੀ

ਡੁਡਣ — ਸਿਰ ਦੇ ਚੀਰ ਵਿੱਚ ਉਤਾਹ
ਨੂੰ ਉਠਿਆ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਗਹਿਣਾ

ਭੁਕੜਾ — ਦੋ ਕੋੜੀਆਂ ਇੱਕ ਭੁੱਕੜਾ,
ਛੇ ਭੁੱਕੜੇ ਇੱਕ ਦਮੜੀ
ਦੋ ਦਮੜੀਆਂ ਇੱਕ ਕਸੀਰਾ
ਅਤੇ ਚਾਰ ਕਸੀਰੇ ਬਰਾਬਰ
ਇੱਕ ਪੈਸਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਖੀ
94171 66386

ਫੌਰੀ — ਮੱਲ੍ਹ

ਫੀਰ — ਨਿਰਲੋਜ, ਗੁਸਤਾਖ, ਜ਼ਿੰਦੀ, ਬੇਅਦਬ

ਫੌਟਾ — ਭੈੜ ਬੰਦਾ, ਬਦਮਾਸ਼

ਫੌਈ — ਰਸਾਈ, ਪਹੁੰਚ, ਆਸਰਾ

ਫਾਬ — ਛੱਪੜ, ਕੱਚਾ ਤਲਾਅ, ਟੋਬਾ,
ਡਬਰਾ, ਡਾਬਰਾ

ਫਿੰਗਰ — ਕੀਡੇਦਾਰ ਛਾਪਾ, ਫਿੰਗਰ,
ਸੁੱਕਾ ਸੜਿਆ ਰੁੱਖ, ਖੁੰਭ
ਦੀ ਇੱਕ ਕਿਸਮ

ਫੁੱਗ — ਘੋੜੇ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਸ਼ੇ ਦੀ ਹੱਡੀ

ਫੁੱਰ — ਪਸ਼ੂ, ਗਾਂ, ਬੈਲ ਆਦਿ

ਫੇਰੂ — ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਣ
ਵਾਲਾ ਰਾਹਿਣਾ।

ਤੁੱਸਾ — ਧਿਆਸਾ, ਤ੍ਰਿਹਾਇਆ

ਤਬਲ — ਢੋਲ, ਨਗਾਰੇ

ਤਸਕੀਨ — ਧੀਰਜ, ਸ਼ਾਂਤੀ, ਤਸੱਲੀ,
ਠਹਿਰਾਉ

ਤਸੀ — ਛੋਟੀ ਥਾਲੀ

ਜਗਤਰ ਸਿੰਘ
ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ
95716386

ਤਬਾਅ — ਮੋਹਰ, ਛਾਪ, ਸਿੱਕਾ, ਨਕਸ਼,
ਤਬੀਅਤ, ਸੁਭਾਅ, ਅਦਤ, ਖ਼ਸਲਤ

ਤੰਬਲ — ਚੁਆਤੀ, ਬਲਦੀ ਹੋਈ ਲੱਕੜੀ

ਤਸਬੀ — ਨਮ ਜਪਣ ਲਈ ਮਣਕਿਆਂ
ਦੀ ਮਾਲਾ

ਤਸਰੀਫ਼ — ਵਡਿਆਈ, ਸਨਮਾਨ,
ਬਿਰਾਜਣਾ, ਪਧਾਰਨਾ

ਤੰਬਾ — ਚਾਦਰਾ, ਭੋਥਾ, ਤਹਿਮਤ, ਧੋਤੀ

ਤਬੀਬ — ਹਕੀਮ, ਵੈਦ, ਡਾਕਟਰ

ਤਮਸ — ਅੰਧਕਾਰ, ਹਨੇਰਾ

ਤਰਕਾਲ — ਸੰਧਿਆ ਵੇਲਾ, ਸ਼ਾਮ,
ਆਖਰ, ਸੰਝ, ਤੀਸਰਾ ਪਹਿਰ

ਤਹੱਮਲ — ਧੀਰਜ, ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨਾ,
ਸਬਰ, ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ

ਤਹਿਜ਼ੀਬ — ਸੱਭਿਅਤਾ, ਸਿਸਟਾਚਾਰ, ਸੋਧ,
ਸਫ਼ਾਈ, ਸਜਾਵਟ

ਤਕਦੀਰ — ਕਿਸਮਤ, ਭਾਗ, ਨਸੀਬ, ਅੰਦਾਜ਼ਾ,
ਹਾਜ਼ਾ

ਤਕੱਲਫ਼ — ਉਚੇਚ, ਖੇਚਲ, ਬਨਾਵਟ, ਮੌਖ

ਤਖੱਲਸ — ਘਟਵੀ, ਮੁਕਤੀ, ਘਾਪਤ ਕਰਨਾ,
ਕਵੀ ਦਾ ਉਪਨਾਮ

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ
9417166386

ਤਰਗ — ਗਲ ਵਿੱਚ ਘਾਉਣ ਵਾਲਾ
ਗਹਿਣਾ

ਤਰੀਫ਼ੀ — ਤੇਫ਼ਾਂ ਤੇ ਬੱਕਰੀਆਂ ਦਾ ਨਿੱਕਾ
ਜਿਹਾ ਇੱਜੜ

ਤਰੀਭੜ — ਚਾਬਕ, ਕੋਰੜੇ

ਤਲੇਲੇ — ਗਮੋੜੀ, ਫਿਟਸੀ, ਮੱਸਾ,
ਮੋਹਕਾ।

ਤਤਸਮ — ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੂਜੀ
ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ
ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਤਕੀਆ — ਸਿਰਾਣਾਂ, ਆਸਰਾ, ਕਿਸੇ ਫਕੀਰ
ਦਾ ਡੇਰਾ

ਤੜਾਗੀ — ਸੋਨੇ ਜਾਂ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਜ਼ੰਜੀਰੀ ਜੋ ਲੱਕ
ਦੁਆਲੇ ਬੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗਰੀਬ ਲੋਕ
ਧਾਗੇ ਜਾਂ ਰੇਸ਼ਮ ਦੀ ਡੇਰੀ ਛੋਟੇ ਥੱਕੇ
(ਮੰਡੇ) ਦੇ ਲੱਕ ਤੇ ਬੰਨਦੇ ਹਨ।

ਤਾਮ੍ਹ — ਯਾਰ, ਸਾਹਿਬ, ਖੁਦਾ, ਸ਼ਰੀਕ,
ਇੱਕ 52 ਪੱਤਿਆਂ ਵਾਲੀ ਖੇਡ

ਤਾਬਜ਼ ਤੋੜ — ਉਪਰੋਥਲੀ, ਲਗਾਤਾਰ ਅੱਗੜ -
- ਖਿੱਛੜ, ਉੱਤੜੀ, ਧੈ ਦਰ ਧੈ

ਤੱਤਾ — ਗਰਮ, ਕ੍ਰੋਧੀ, ਦੁਖੀ

ਤਿਓਰ — ਤਿੰਨੋਂ ਕੱਪੜੇ — ਝੰਗਾ, ਚੁੰਨੀ, ਸਲਵਾਰ

ਤਿੱਖਲ — ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰਾਂ ਪਿੱਛੇ ਜੰਮੀ ਧੀ

ਤਿਖੁੱਲ — ਤਿੰਨ ਧੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਜੰਮਿਆ
ਪੁੱਤਰ

ਤੇਰੂ — ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਗੀਨਾ ਜਿਸ ਉੱਤੇ
ਚਿੱਟੀਆਂ ਤੇ ਲਾਲ ਧਾਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਤੇਵਰ — ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਸਤਰ -
ਕੁੜਤੀ, ਸੁੱਥਣ ਤੇ ਦੁਪੱਟਾ, ਤਿਗੁਣਾ,
ਤਿਹੁਰਾ

ਤਰਵੈਣੀ — ਗੀਰਾ ਜਮਨਾ ਅਤੇ ਸੁਰੱਸਤੀ
ਦਾ ਸੀਰਾਮ : (ਇਲਾਹਾਬਾਦ)

ਤਰਾਡ — ਸਾਨ੍ਹ ਜਾਂ ਬੋਟੇ ਦੀ ਦਹਾੜ

ਤੋਖਲਾ — ਫਿਕਰ

ਤਲਬ — ਇੱਛਾ, ਚਾਹ, ਸੱਦਾ, ਬੁਲਾਵਾ,
ਤਨਖਾਹ, ਮੰਗ

ਤਿੱਕ — ਲੱਕ, ਕਮਰ, ਕੁਲ੍ਹਾ ਅਜਿਹਾ
ਸਥਾਨ ਜਿੱਥੇ ਤਿੰਨ ਹੱਡੀਆਂ
ਜੁੜਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੀ
947166386

ਤਿਰਮਰਾ — ਪਾਣੀ ਉੱਤੇ ਤਰਦੀ ਹੋਈ
ਬਿੰਦਿਆਈ

ਤੁਸ਼ — ਜੋ, ਚਾਵਲ ਆਦਿ ਦੇ ਉਪਰਲਾ
ਛਿਲਕਾ, ਫੱਕ, ਤੋਹ

ਤੁਲ — ਮਾਧਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਧੀ ਨੂੰ ਵਿਆਹ
ਸਮੇਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਸਤਰਾ,
ਹੁੰ

ਬਾਹ — ਨਦੀ, ਸਮੁੰਦਰ ਆਦਿ ਦਾ ਥੱਲਾ,
ਭੁੰਘਾਈ ਦੀ ਹੱਦ, ਹਾਥ, ਹੱਦ,
ਅੰਤ

ਬੋਰੀ — ਧੰਨਵਾਦੀ, ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ, ਚਾਕਰ,
ਉਪਕਾਰ, ਹੇਜਲੀ

ਬੋਝਾ — ਗਾਰੇ ਦਾ ਢੇਲਾ , ਮਿੱਟੀ ਅਤੇ
ਪਾਣੀ ਰਲਾ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਗਾਰਾ

ਦਰਬ — ਫਾਟਕ, ਮਹੱਲਾ, ਸੜਕ, ਮੁਗ਼ਲ
ਰਸ ਦੇ ਵੌਰ ਸਮੇਂ $\frac{1}{2}$ ਰੁਪਏ ਨੂੰ (ਧੇਲੀ)
ਦਰਬ , $\frac{1}{4}$ ਰੁਪਏ (ਚੁਆਨੀ) ਨੂੰ ਚਰਨ,
 $\frac{1}{8}$ ਰੁਪਏ (ਆਨਾ) ਨੂੰ ਅਸਟ, $\frac{1}{10}$ ਰੁਪਏ
(ਦਸੀ) ਨੂੰ ਦਾਸੇ , $\frac{1}{16}$ (ਆਨਾ) ਨੂੰ ਕਾਲੇ
ਅਤੇ $\frac{1}{20}$ ਰੁਪਏ ਨੂੰ ਸੁਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ
9417166386

ਦਰੇੜ — ਨਿਰੰਤਰ ਵਹੁਨ ਵਾਲੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਬਾਰਸ਼।

ਦਰੋਹੀ — ਸਹੀ, ਸੁਰੀਧ, ਕਸਮ

ਦੀਦ — ਲਿਹਾਜ਼, ਅੱਖ ਦੀ ਸ਼ਰਮ,
ਦਰਸ਼ਨ, ਦੀਦਾਰ

ਦੁਬ — ਪੁਛ, ਬਾਜ਼ਰੇ ਦਾ ਸਿੱਟਾ

ਦੇਹਰਾ — ਸਮਾਧ ਤੇ ਬਣਿਆ ਮੰਦਰ,
ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਢੇਰੀ ਚਬੂਤਰਾ,
ਧੁੱਸੀ, ਕਿਲੇ ਦੀ ਫਸੀਲ

ਦਵਾਠੀ — ਵੱਟੇ ਦਾ ਸਾਕ

ਦੜਕਾ — ਕੁੱਕੜੀਆਂ ਦਾ ਖੁੱਡਾ

ਦੜਤ — ਦਿਓਰ ਦਾ ਖੁੱਤਰ

ਦਾਰੂ — ਸ਼ਰਾਬ, ਬਾਰੂਦ, ਦਵਾਈ

ਦੂਜੜ — ਜੁੱਤੀਆਂ ਨਾਲ ਕੁੱਟਣਾ

ਦੈਰ — ਮੰਦਰ, ਬੁਤਕਦਾ, ਬੁਤਖਾਨਾ

ਧੰਦਾ — ਕੰਮ, ਹੁਜ਼ਗਾਰ, ਕਿੱਤਾ, ਬਖੇੜਾ, ਸ਼ਮੇਲਾ

ਧਨੇਸ਼ੁ — ਚੋਧਰੀ, ਸਿੱਧੜ, ਧੈਂਚ

ਧੰਮੀ — ਸਵੇਰਾ, ਧਹੁਫੁਟਾਲਾ, ਫੁਕ ਮਾਰਨਾ

ਧੰਗੜ — ਉਹ ਮੋਟਾ ਰੋਟ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸਿਥਿ ਹੀ ਪਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਧਗੜਾ — ਪਤੀ, ਖਾਵੰਦ, ਖੌਂਦ

ਧਰੇਲ — ਰਖੇਲ, ਦਾਸੀ

ਧੜ — ਡਾਕਾ, ਲਟੇਰਿਆਂ ਦਾ ਗ੍ਰੋਹ, ਭੀੜ

ਧੂਤਾ — ਮੂਰਖ, ਬੁੱਧੂ, ਜੁਆਰੀ

ਨਖੱਤਰਾ — ਗਰੀਬ, ਬਦਨਸੀਬ, ਨਿਕੰਮਾ, ਚੰਦਰਾ

ਨਜ਼ੁਮੀ — ਜੋਤਿਸ਼ੀ

ਨੱਤਾ — ਪੜੋਤੇ ਦਾ ਪੁੱਤਰ

ਨਖਲ — ਤਰਵਰ, ਰੁੱਖ, ਦਰੱਖਤ, ਬਿਰਛ

ਨੀਂਗਰ — ਬਾਲਕ, ਬੱਚਾ, ਛੋਹਰ

ਨੀਲ — ਦਾਗ, ਲਾਸ, ਮਾਰ ਕੁਟਾਈ ਦੀਆਂ
ਲਾਸਾਂ, ਸ਼ਰੀਟਾਂ, ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਪਾਊਡਰ
ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਪੜੇ ਨਿਖਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਨੋਸ਼ਾ — ਕੰਤ, ਪਤੀ, ਖਾਵੰਦ, ਖਸਮ

ਪੱਸ਼ਾ — ਨਾਚੀਜ਼, ਮੱਛਰ, ਨਿਗੂਣਾ, ਕਿਣਕਾ,
ਕੁਸ਼ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਉਮਰ

ਪਥਿਆਰ — ਪਰਿੰਦਾ, ਪੰਛੀ, ਜਾਨਵਰ, ਪੱਖੀ

ਪਘਾਰਾ — ਪਸੀਨਾ, ਮੁੜਕਾ

ਪਚਾਰੂ — ਕੁੜਮਾਈ ਲਈ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕਰਨ
ਵਾਲੇ

ਪਤਵਾਸ — ਅੰਗ, ਪੰਛੀ ਦੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਥਾਂ

ਪਨਾਕ — ਪਤਲੀ ਲੱਸੀ

ਪਹਿਰ — ਦਿਨ ਰਾਤ ਦਾ ਅੱਠਵਾਂ ਹਿੱਸਾ,
ਤਿੰਨ ਘੰਟਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ।

ਪਤੋਂਹ — ਪੋਤੇ ਦੀ ਬਹੁ

ਪਦੀੜ — ਭਾਜੜ, ਭੋਜ ਕੇ ਆਏ ਲੋਕਾਂ
ਦੀ ਭੀੜ

ਪਰਮ — ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ, ਪਹਿਲਾ,
ਮੁਹਰਲਾ

ਪਸਤ — ਨੀਵਾਂ, ਘੱਟ, ਬੋੜੀ ਹਿੰਮਤ
ਵਾਲਾ, ਨੀਚ, ਜਲੀਲ

ਪਗਾਹ — ਫਜ਼ਰ, ਤੜਕਾ, ਭੋਰ

ਪੱਟੀ — ਛੱਟੀ, ਫਰੇਬ, ਖਿੰਡ ਦਾ ਮਹੱਲਾ
(ਪੱਤੀ), ਟੁਕੜਾ, ਜਾਲ, ਕਤਾਰ,
ਸਫ਼, ਪਾਠ, ਧੋਖਾ, ਬੁਰਾਈ, ਚੁਗਲੀ,
ਲੀਗੇਟ, ਹਾਸੀਆ, ਕਿਨਾਰਾ, ਨਾਰਾ,
ਪਟੜੀ, ਤਰਫ

ਸ਼ਗਤਾਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੇਲ੍ਹੀ
94171 66386

ਪੰਦ — ਨਸੀਹਤ, ਉਪਦੇਸ਼, ਭਲੀ ਬਾਤ

ਪਹਾੜਾ — ਅੰਕਾ ਦੀ ਗੁਣਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ
ਸੂਚੀ, ਫੈਲਾਓ, ਪੱਧਰੀ ਥਾਂ,
ਸਿਲ, ਪੱਥਰ

ਪਰਸਾਦ — ਕਿਰਪਾ, ਮਿਹਰ, ਨਿਰਮਲਤਾ

ਪਲਾਣਾ — ਉੱਠ, ਘੋੜ, ਗਏ ਆਦਿ ਦੇ
ਉੱਪਰ ਪਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰੀ

ਪਸੀ — ਰੱਸੀ, ਫੰਦਾ।

ਪੁਆਜ਼ਾ — ਸ਼ਗੜਾ, ਬਿਖੇੜਾ

ਪੂਲਾ — ਘਾਹ ਆਦਿ ਦੀ ਬੀਨੀ ਹੋਈ
ਭਰੀ। ਬੀਡਲ, ਕਾਨਿਆਂ ਦਾ ਮੁੱਠਾ

ਪੱਥ — ਧੈਰ ਦਾ ਹੇਠਲਾ ਭਾਗ

ਪੜਵਾ — ਚੰਦਰਮਾਂ ਦੇ ਹਰ ਇੱਕ ਪੱਥ
(ਵਦੀ ਤੇ ਸੁਦੀ) ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਾਰੀਖ।

ਪਾਇਲ — ਧੈਰ ਦਾ ਇੱਕ ਗਹਿਣਾ, ਇੱਕ
ਨਾਚ, ਨੱਚ ਰਹੇ ਮੋਰ ਦੇ ਖੰਡ,
ਸਕਾਉਣ ਲਈ ਘਾਹ ਉੱਤੇ ਖਿਲਾਰੇ
ਗਏ ਅੰਬ, ਘੁਮੰਡ, ਗਰੂਰ

ਪਾਛੀ — ਪੋਸਤ ਦੇ ਡੋਡੇ, ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਕੰਮ

ਪਿੱਲਾ — ਕੱਚਾ, ਕਤੂਰਾ, ਪੀਲਾ ਰੰਗ

ਪੀਲੂ — ਇੱਕ, ਦਰੋਖਤ, ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ

ਆਇਆ ਬਿਨ ਬਲਾਇਆ ਪ੍ਰਾਹੁਣ
ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਤੋਹਫਾ ਵੀ ਨਾ ਦੇਵੇ।
ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵੀ।

ਪੁਨੀ — ਆ ਗਈ, ਕਣਕ ਦੀ ਨਾੜ,
ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਭੀਲੀਆਂ।

ਪੇਸ਼ੀ ਵੇਲਾ — ਦੁਪਹਿਰ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਤੇ ਸ਼ਾਮ
ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ, ਲੋਡਾਵੇਲਾ

ਪੇਟ ਘਰੋੜੀ — ਕਿਸੇ ਤੀਵੀਂ ਦਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣ
ਵਾਲਾ ਆਖਰੀ ਬੱਚਾ

ਪੋਧਾ — ਨੌਕ ਦਾ ਇੱਕ ਗਹਿਣਾ

ਪੌਚੀ — ਬਾਂਹ ਦਾ ਗਹਿਣਾ

ਫਹਿਮੀ — ਸਮਝ, ਸੁਝ, ਬੁੱਧੀ, ਅਕਲ
 ਫਸਕਾ — ਘਰ ਦੀ ਛੱਤ ਤੇ ਖਾਈ ਹੋਈ
 ਗਿੱਲੀ ਮਿੱਟੀ
 ਫਤੂਰ — ਉਘੇਂਦਰ, ਫਸਾਦ, ਖਰਾਬੀ,
 ਕੁਰਾੜਾ, ਗੜਬੜ
 ਫਵੀ — ਗਿੱਦੜੀ
 ਫਸਾ — ਪ੍ਰਗਟ, ਜਾਹਿਰ, ਖੱਲਾ
 ਫਿਟਕ — ਖੋਟਾ ਕਰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਵਾਦੀ,
 ਬੁਰਾ ਕੰਮ
 ਫੁੰਸਾ — ਪੱਗ ਦਾ ਲੜਾ
 ਫਰਲਾਂਗ — ਮੀਲ ਦਾ ਅੱਠਵਾਂ ਭਾਗ
 ਫੋਹੜ — ਗੱਖ, ਸੇਖੀ
 ਫਿਕਰ — ਵਾਕ, ਲਿਖਾਈ ਦਾ ਇੱਕ ਟੋਟਾ,
 ਗੀਤ ਦੀ ਹੱਡੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮਣਕਾ।
 ਫੋਤੇਦਾਰ — ਖਜ਼ਾਨਚੀ, ਲਗਾਨ ਇਕੱਠਾ
 ਕਰਨ ਵਾਲਾ
 ਫੀਲਾ — ਹਾਥੀ, ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਇੱਕ
 ਮੁਹਰਾ
 ਫਿਤਨਾ — ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਬੰਦਾ

ਸਮਤਾ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ੀ
 9417166386

ਛੱਟੀ — ਦਹੀਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਟੁਕੜੇ,
ਟੀਂਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਕਪਾਹ ਦੀ
ਮਾਤਰਾ, ਦਾਗ਼, ਧੱਬਾ

ਫੁਰਨਾ — ਅਹੁੜਨਾ, ਫੜਕਨਾ, ਅਚਨਚੇਤ
ਚੇਤੇ ਆਉਣਾ

ਫਾਨੂਸ — ਸੀਸੇ ਦਾ ਬਣਿਆ ਬਰਤਨ, ਜਿਸ
ਵਿੱਚ ਮੌਮਬੱਤੀ ਜਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਸਮਾਦਾਨ, ਚਿਹਾਗ, ਚਮਕਦਾਰ

ਫੁਲੇਲ — ਖੁਸ਼ਬੂਦਾਰ ਤੇਲ

ਬਹੁਲੀ — ਨਵੀਂ ਸੂਈ ਹੋਣੀ ਗਊ ਜਾਂ
ਮੱਝ ਦਾ ਦੁੱਧ ਜੋ ਬਹੁਤ ਗਾਲ੍ਹ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਕ, ਘਣਾ

ਮੁਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਖੀ
94/7/66 386

ਬਖ਼ਤ — ਭਾਗ, ਨਸੀਬ, ਕਿਸਮਤ, ਠਕਦੀਰ,
ਬਾਹਾਤ, ਮੁਕੱਦਰ

ਬਸਾਤ — ਸਮਰੱਥਾ, ਹੈਸੀਅਤ, ਤਾਕਤ,
ਪ੍ਰੀਤੀ, ਸ਼ਤਰੰਜ ਜਾਂ ਚੋਪਟ/ਚੌਸ਼
ਖੇਡਣ ਵਾਲਾ ਕੱਪੜਾ

ਬਸੀਅਰ — ਨੌਕ ਦਾ ਗਹਿਣਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ
ਮੋਤੀ ਜੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਬਹੋੜਾ — ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਮਾਧਿਆਂ
ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਕੱਪੜੇ।

ਬਜਾ — ਠੀਕ, ਵਾਜਬ

ਬੱਤਾ — ਘੀਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ੇਰੇ ਦੀ ਬੋਤਲ,
ਲੱਕੜ ਦਾ ਢੋਲ, ਬੋਤਲ, ਵੱਡੀ
ਸ਼ੀਸ਼ੀ, ਛੱਤ ਤੇ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਬਾਲਾ

ਬੱਗੀ — ਚਿਟਿਆਈ, ਸਫ਼ੈਦੀ

ਬਨੌੜੇ — ਟੋਬੇ, ਬੀਨ, ਛੱਪੜ।

ਬੀਬਾ — ਬੀਬੀ (ਟਿਊਬਵੈਲ),
ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਦਾ ਭਾਫ਼ ਵਾਲਾ ਇੰਜਣ

ਬਰੀਜੀ — ਮੇਖ, ਛੋਟਾ ਕਿੱਲ, ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਘੋੜਾ

ਬਬੂਲ — ਕਿੱਕਰ, ਕਾਟੇਦਾਰ ਰੁੱਖ

ਬੀਬੀ — ਗਲੀ, ਰਾਹ, ਬੀਹੀ

ਬੋਰੜਾ — ਦੋਗਲਾ, ਕਣਕ ਅਤੇ ਢੇਲਿਆਂ
ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਨ

ਬਾਬੂ — ਮੱਕੀ ਦੀ ਛੱਲੀ ਦੇ ਵਾਲ,-
ਕਾਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਜਾਂ ਬੂਹ,
ਚਿੱਟ ਕੱਪੜੀਆਂ, ਕਲਰਕ

ਜਗਤਾਰ ਸ਼ਿਅ ਸ਼ੇਖੀ
94171 66 386

ਬਿਕਰ — ਕੁਆਰੀ, ਅਣਵਿਆਹੀ

ਬੁਜਲੀ — ਕੰਨ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਔਰਤਾਂ
ਦਾ ਗਹਿਣਾ ਜੋ ਲੋਲ ਵਿੱਚ
ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬੋਦਾ — ਪੁਰਾਣਾ, ਖੋਖਲਾ, ਫੇਕਾ, ਨਿਕੰਮਾ,
ਪਰਾਂਦਾ, ਤੀਵੀਂ ਦੇ ਵਲ, ਬਿਹਾ,
ਤੁਰਕਲ, ਕੀੜੀਆਂ ਖਾਧਾ

ਬੋੜੀ — ਟੁੱਟੇ ਦੀਦਾਂ ਵਾਲੀ, ਬੁੱਚੀ,
ਸੱਖਣੀ

ਰਸ — ਖੇਰ, ਸੁਆਹ, ਰਾਖ, ਰਸਮ

ਰੁਹੋਈਆ — ਭੈਣ ਦਾ ਪਤੀ, ਜੀਜਾ

ਰੁੱਤ — ਉੱਬਲੇ ਹੋਏ ਚਾਵਲ

ਰੁਹਮ — ਭੁੱਲ, ਭੁਲੇਖਾ, ਭਟਕਣ, ਭੀਵਰ

ਰੁੱਗਲ — ਮੋਟਾ ਤੇ ਖਰਵਾ ਅੱਧੇਰਾਣ
ਕੰਬਲ, ਘੁੰਜੀ, ਰਾਸ, ਪੈਸੇ,
ਉਹਲਾ, ਪਰਦਾ, ਫਰੇਬ, ਹਰਿਆ
ਹੋਇਆ

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
95171 66386

ਰੁੱਬ — ਹੁਕਮ ਦਾ ਯੱਕਾ

ਰੁਜ਼ਬੁ — ਸ਼ੌਰ ਸ਼ਰਾਬਾ, ਰੋਲਾ ਗੋਲਾ

ਰੁਜ਼ੁਆ — ਨਿਰਲੱਜ, ਦੱਲਾ, ਭੈਡਾਂ ਦੀ
ਇੱਕ ਜਾਤੀ

ਰਾਸਣਾ — ਦਿਸਣਾ, ਜਾਪਣਾ, ਚਮਕਣਾ,
ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ

ਰਾੜਾ — ਮਾਲ ਢੇਹਣ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ,
ਮੱਝ ਆਦਿ ਨੂੰ ਪਸਮਾਉਣ ਲਈ
ਪਾਇਆ ਦਾਣਾ ਆਦਿ, ਕਿਰਾਇਆ

ਭੁਗੜੀ — ਸੁੱਕੇ ਬੇਰ, ਸੁੱਕੀਆਂ ਖਜ਼ੂਰਾਂ

ਮਸ — ਕਾਲਖ, ਸਿਆਹੀ, ਮੂੰਹ ਤੇ ਕਾਲਾ
ਨਿਸ਼ਾਨ, ਤਿਲ, ਕੱਜਲ, ਉੱਗ ਰਹੀ ਦਾੜ੍ਹੀ

ਮਸਕੀਨ — ਨਿਮਰ, ਗਰੀਬੜਾ, ਵਿਚਾਰਾ,
ਹਲੀਮ

ਮਸਕੂਲਾ — ਹਾਸਾ ਮਖੌਲ, ਖੇਡ-ਤਮਾਸ਼ਾ,
ਕੰਮਕਾਰ, ਸੁਗਲ

ਮਛੋਹਰ — ਮਸ਼ੂਮ ਬੱਚਾ ਜਿਸ ਦੀ ਮਾਂ ਮਰ
ਗਈ ਹੋਵੇ। ਯਤੀਮ

ਮਗਜ — ਖਰਬੂਜੇ ਆਦਿ ਦਾ ਬੀਜ, ਗਿਰੀ,
ਦਿਮਾਗ, ਭੇਜਾ

ਮੰਡ — ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੋਲ ਦਾ ਖੇਤਰ, ਬੇਟ,
ਅਜਿਹਾ ਖੇਤਰ ਜਿੱਥੇ ਹੜ੍ਹ ਆਉਂਦਾ
ਕਾਰਨ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਤਹਿਜ਼ੀਮ ਜਾਂਦੀ
ਹੈ। ਸ਼ੌਰਾ, ਮਲਾਈ।

ਮੱਤਾ — ਮਾਲ, ਅਸਬਾਬ, ਧਨ, ਦੌਲਤ,
ਮਸਤ, ਨਸ਼ੇ 'ਚ ਚੂਰ, ਹੀਕਾਰੀ,
ਖੁਸ਼, ਪ੍ਰਸੰਨ

ਮਨਸ਼ਾ — ਚਾਹ, ਇੱਛਾ, ਮਨੋਰਥ

ਮਨਾਖਾ — ਜਿਸ ਨੂੰ ਘੱਟ ਦਿਸਦਾ ਹੋਵੇ,
ਸਮ- ਸਰਮ, ਹਿਯਾ, ਲੱਜਾ,
ਘੱਟ, ਬੋਝਾ

ਮਰੀਡਾ — ਸਾਰੀ ਫਸਲ ਵੱਡਣ ਮਗਰੋਂ
ਖੇਤ ਦੀ ਇੱਕ ਨੁੱਕਰ ਵਿੱਚ ਛੱਡੀ
ਕੁਝ ਫਸਲ, ਬੋਦੀ ਛੱਡਣੀ, ਰੰਬਾ

ਮਾਠਾ — ਮਾਂ, ਦੇਵੀ, ਚੇਚਕ

ਮਾੜੀ — ਅਟਾਰੀ, ਚੁਬਾਰਾ

ਮਾਨੀ — ਰੋਟੀ, ਮਗਰੂਰ, ਦਸ ਮਣ ਦਾ
ਮਾਪ

ਮਿਸਵਾਕ — ਦਾਠਣ

ਮੀਚਾ — ਸੁਹ, ਸਲਾਹ, ਮਰਜ਼ੀ

ਮੋਜਾ — ਜੁੱਤੀ, ਪੋਲਾ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ
ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਜੁੱਤੀ)

ਮੁਰਕੀ — ਕੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਗਹਿਣਾ

ਮੁਰਲਾ — ਮੋਰ ਦਾ ਬੱਚਾ

ਮੁੜੀਗਾ — ਨੁਹਾਰ, ਮੁਹਾਂਦਰਾ

ਮੂਰਾ — ਮੂਰਖ, ਬੁੱਧ, ਬੇਵਕੂਫ, ਮੂੜ, ਘਾਹ
ਫੂਸ ਨਾਲ ਭਰੀ ਜਾਨਵਰ ਦੀ ਖਲ।

ਮੇੜਾ — ਸੰਢਾ, ਸੋਟਾ, ਮਾਲੀ, ਚੱਟਾ, ਪੂਲਾ,
ਰੋੜੇ ਭੰਨਣ ਵਾਲਾ ਗੋਲ ਸੁਹਾਗਾ।

ਮੌਜਾ — ਖਿੰਡ, ਗਰਾਂ, ਮਕਾਨ

ਯਕ — ਇੱਕ

ਯਾਅਨੀ — ਜਾਨੀ ਕਿ, ਮਤਲਬ ਇਹ

ਯਖ — ਬਰਫ਼ ਵਰਗਾ ਠੰਢਾ

ਰਸਨਾ — ਜੀਭ, ਜਬਾਨ, ਬੋਲਬਾਣੀ

ਰਸ਼ਨਾ — ਰੱਸੀ, ਡੋਰ, ਤਜ਼ਾਗੀ,
ਘੋੜੇ ਦੀ ਵਾਗ

ਰਹਜ਼ — ਫ਼ਸਲ

ਰਓ — ਵਹਿਣ, ਵੇਗ, ਮਨ ਦੀ ਮੌਜ,
ਲਹਿਰ, ਪ੍ਰਵਾਹ, ਧਾਰਾ, ਰੀਤ

ਰਸ — ਨਿਚੋੜ, ਸਾਰ, ਚਸਕਾ, ਸੁਆਦ,
ਰੁਚੀ, ਸਨੇਹ, ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਡਬਲ ਰੋਟੀ

ਰੀਜ — ਦੁੱਖ, ਕਸ਼ਟ, ਅਫ਼ਸੋਸ, ਗਮ,
ਮਾਤਮ, ਕਰੋਧ

ਰਜਾ — ਖੁਸ਼ੀ, ਭਾਣਾ, ਇਜ਼ਾਜ਼ਤ, ਉਮੀਦ,
ਓਟ, ਆਸਰਾ

ਰਫਾ — ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵ

ਰਮਜ਼ — ਇਸ਼ਾਰਾ, ਸੈਨਤ, ਥਾਂਝੀ
ਗੱਲ, ਅੱਖ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ
ਸੈਨਤ, ਰਹੱਸਵਾਦੀ

ਰਮਲ — ਨਜ਼ਮ, ਜੋਤਸ਼

ਰਵਾਲ — ਮਿੱਟੀ, ਧੂੜ, ਮਿੱਟੀ ਦਾ
ਕਿਣਕਾ, ਜੱਗ

ਰਜ਼ਾ — ਖਾਲੀ ਧਿਆ ਮੈਦਾਨ, ਹੁੰਡ-ਮੁੰਡ,
ਬੀਜਰ, ਬਾਲ਼

ਰਜ਼ਾ — ਨਿੱਖਰਿਆ ਹੋਇਆ ਅਸਮਾਨ

ਰਾਹ — ਰਸਤਾ, ਮਾਰਗ, ਤਰੀਕਾ,
ਦਸਤੂਰ, ਕਾਇਦਾ, ਢੰਗ, ਨੇਮ

ਰਗ — ਨਸ, ਨਾੜੀ, ਅੱਖ ਦਾ ਡੋਰਾ,
ਪੱਥਰ ਜਾਂ ਲੱਕੜੀ ਦਾ ਰੇਸ਼ਾ,
ਫੁੱਲ ਜਾਂ ਪੱਤੇ ਦੀ ਧਾਰੀ

ਜਗਤੀ ਸ਼ਿਲਪ ਸੋਧੀ
95/7166386

ਰਿਹਾਜ਼ — ਜਿੰਦ, ਤਕਰਾਰ, ਹੱਠ

ਰਿੰਦ — ਸ਼ਰਾਬੀ, ਅਜਾਦ, ਮਤਵਾਲਾ

ਰੁੱਕਾ — ਚਿਟ, ਚਿੱਠੀ-ਪੱਤਰ, ਟੁਕੜਾ।

ਰੀਮ — ਸਫੈਦ ਹਿਰਨ, ਜ਼ੀਗ, ਮੈਲ

ਰੁਸਵਾਈ — ਬਦਨਾਮੀ, ਖੁਨਾਮੀ।

ਰੁਕ — ਲੋਹਾ, ਰਹਿਰ

ਰੁਬਾਈ — ਚਾਰ ਤੁੱਕਾਂ ਵਾਲੀ ਕਵਿਤਾ

ਰੁਮਕਣਾ — ਰਮਣਾ, ਪੋਣ ਦਾ ਰੁਲੀ ਰੁਲੀ ਚੱਲਣਾ

ਰੂਪ — ਸੁਕਲ, ਸੂਰਤ, ਭੇਸ, ਸੁਬਸੂਰਤੀ, ਅਕਾਰ,
ਰੀਤੀ, ਢੰਗ, ਤਰੀਕਾ, ਚਿੰਨ੍ਹ, ਲੱਛਣ,
ਪ੍ਰਕਾਰ, ਕਿਸਮ

ਰੂਲਰ — ਲੱਕੜ ਦੀ ਛੜ, ਲੇਹੇ ਦੀ ਸੀਖ, ਲਕੀਰਾਂ
ਖਿੱਚਣ ਵਾਲਾ ਧੌਮਾਨਾ,

ਰੂੜ — ਉੱਤਮ, ਪ੍ਰਸਿੱਧ, ਵਧਿਆ ਹੋਇਆ,
ਉੱਪਰ ਉੱਠਿਆ ਹੋਇਆ।

ਰਗਦੜ — ਬੱਲੇ ਬੈਠੀ ਹੋਈ ਮੈਲ, ਬੱਲੇ ਦੀ
ਸੁਰਾਬ।

ਰੰਜ — ਦੁੱਖ, ਤਕਲੀਫ, ਬਿਮਾਰੀ, ਗਮ, ਸੋਗ,
ਮਾਤਮ, ਅਫ਼ਸੋਸ, ਪਛਤਾਵਾ, ਗੁੱਸਾ,
ਮਾਤਮ, ਕਰੋਧ।

ਰਾਲ — ਚੀਲ ਦੇ ਰੁੱਖ ਦੀ ਗੂਦ, ਧੂੜ, ਚੱਕੀ ਦੀ
ਕਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਲੀਰਾਂ ਦਾ ਬੁੱਝਾ।

ਰੁੱਕੜਾ — ਗੁਰਦਾ, ਧੰਨ

ਰੂਦਾਦ — ਹੱਡ ਬੀਤੀ ਕਹਾਣੀ

ਰੁੰਹ — ਜੋਰਾਵਰ, ਰਵਣ

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੂਰੀ
9471 66 386

ਲਖਤ — ਵਕਤ

ਲੰਗਰੀ — ਦੋਰੀ, ਚੱਠੂ, ਕੁੰਡੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ
ਮਿਰਚ ਮਸਾਲਾ ਆਦਿ ਰਗੜਦੇ ਹਨ।

ਲੰਜ — ਮੋਰ ਦੀ ਖੂਛ

ਲਟਾਰ — ਉਹ ਉਪਜਾਊ ਮਿੱਟੀ ਜੋ ਦਰਿਆ
ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੜ੍ਹ ਸਮੇਂ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਲੱਖਰ — ਕਮੀਨਾ

ਲੱਖਣ — ਅਨੁਮਾਨ, ਅੰਦਾਜ਼ਾ, ਨਿਸ਼ਾਨ

ਲੱਲ — ਬੇਬਣੀ ਗੱਲ, ਯੱਕੜ, ਤੋਰ-ਤਰੀਕਾ

ਲਾਂਗੜ — ਧੋਤੀ ਦਾ ਟੰਗਣ ਵਾਲਾ ਲੜ,
ਲੰਗੋਟੀ, ਖਤੰਗ ਦੀ ਖੂਛ, ਘੋੜੇ
ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਨੂੰ ਬੰਨਣ ਵਾਲਾ ਰੱਸਾ।

ਲਾਰਾ — ਚਾਦਰ ਜਿਸ ਦੇ ਸਿਰਿਆਂ ਤੇ ਲਾਲ
ਰੰਗ ਦੇ ਸੂਤਰ ਜਾਂ ਰੇਸ਼ਮ ਦੇ ਖੱਲੇ ਹੁੰਦੇ
ਹਨ। ਕੱਢਿਆ ਹੋਇਆ ਦੁਪੱਟਾ

ਲਘੋਟੇ — ਗੱਪਬਾਜ਼, ਨਕਲੀ ਫਕੀਰ

ਲਾਟੀ — ਲੱਕੜ ਦੀ ਗੁੱਲੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉੱਠ ਦੇ
ਨੱਕ ਵਿੱਚ ਢੇਕ ਕਰਕੇ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਲੁਰੀ — ਸਿਆਲ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਸ਼ਰਦ ਹਵਾ,

ਲੁਲਾਛ — ਰੁਦਰਾਖਸ਼

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜ਼ਾਲੀ
9417166386

ਲੂਤ — ਅੰਬਰਵੇਲ, ਦਰਪੱਤਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹੀ
ਜਜ਼-ਹੀਟ ਹਲਕੇ ਖੀਲੇ ਤੇ ਹਰੇ ਰੰਗ
ਦੀ ਵੇਲ ਜੋ ਘੱਤੇ ਆਦਿ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਲੇਵ — ਚੌਰੀ ਹੋਏ ਖਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ
ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

ਲੂਣਾ — ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ, ਵੱਢਿਆ ਹੋਇਆ,
ਕੁਤਰਿਆ ਹੋਇਆ, ਜ਼ਖ਼ਮੀ, ਫੱਟੜ, ਨਸ਼ਟ

ਲੋਹ — ਲੋਹੇ ਦਾ ਬਣਿਆ ਵੱਡਾ ਤਵਾ

ਲੂਲੂ — ਕੰਨਾਂ ਦਾ ਗਹਿਣਾ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ
ਲੜੀਆਂ ਲਮਕਦੀਆਂ ਹੋਣ, ਬੱਕਰੀ/ਗਾਂ
ਦੇ ਗਲੇ ਦਾ ਲਮਕਦਾ ਮਾਸ

ਲੋੜ — ਲੋਭੀ, ਲਾਲਚੀ, ਚੇਪੂ

ਲੋਲਕ — ਕੰਨ ਦਾ ਸੁਮਕਾ, ਕੁੰਡਲ, ਬਾਲਾ

ਲੋਲਾ — ਸਿੱਧੜ, ਮੂਰਖ, ਵਿਆਕੁਲ

ਲੋਹ — ਚਾਹੇ ਵਾਲੀ ਫਸਲ ਦੀ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਦੀ
ਕਟਾਈ, ਲੀਨ, ਮਾਗਨ, ਲਗਾਓ

ਲੋਹ — ਅੱਗਰੇ ਆਦਿ ਤੋਂ ਲੱਗੀ ਵੱਖਰੇ ਰੰਗ
ਦੀ ਕਿਨਾਰੀ, ਕੰਨੀ

ਲੋਹੜ ਕੇ — ਹੱਜ ਕੇ, ਐਨ ਢਿੱਡ ਤਰ ਕੇ

ਲੋਈਆ — ਆਟੇ ਦਾ ਖੇਜਾ

ਜਗਤਾਰ ਸ਼ਿਖ ਸੋਖੀ
95/7/66 386

ਵੱਸਲ - ਗੀਦਾ, ਧਿਆਜ, ਗੱਠਾ
 ਵਸਲ/ਵਸਾਲ - ਮੁਲਾਕਾਤ, ਮਿਲਾਪ, ਵਫ਼ਾ, ਮੌਤ
 ਵਸਾਰ - ਹਲਦੀ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੁਲ ਜਾਣਾ
 ਵਸੀਹ/ਵਸੀਆ - ਲੰਬਾ; ਚੌੜਾ ਵਿਸ਼ਾਲ, ਖੁੱਲ੍ਹਾ
 ਵਸਾਹ - ਭਰੋਸਾ, ਇਤਬਾਰ, ਖਾਲੀ
 ਵਕੂਆ - ਵਾਰਦਾਤ, ਅਟਨਾ, ਤਬਾਹੀ
 ਮਾਮਲਾ
 ਵਗੋਚਾ - ਸੁਝ, ਘਾਟ, ਗਵਾਹਿਆ
 ਵਜ਼ਾ - ਕਾਰਨ, ਸਬੱਬ, ਸ਼ਕਲ, ਸੂਰਤ,
 ਵਜ਼ੂਦ - ਹਸਤੀ, ਹੋਂਦ, ਸਰੀਰ, ਦੇਹ
 ਵਿਸ਼ਣਾ - ਕਿਸੇ ਤੇ ਇਤਬਾਰ ਕਰ ਲੈਣ,
 ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ
 ਵੱਖਲ - ਛਾਤੀ, ਪਸ਼ੂ ਬੰਨਣ ਵਾਲਾ ਕੋਰਾ
 ਵੱਛਕਾ - ਦਬਦਬਾ
 ਵੇਲੀ - ਦੁਲਹਨ, ਵਹੁਟੀ, ਅਰਵਲੀ
 ਵੈਠਾ - ਛਾਪ, ਅੰਗੂਠੀ, ਮੁੰਦਰੀ
 ਵੈਲੀ - ਐਬੀ
 ਵਿਵੇਕ - ਗਿਆਨ
 ਵਿਹਾਜੀ - ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ
 ਵਿਹਾ ਗਏ - ਬੀਤ ਗਏ।

ਪੰਨਾਵਾਰ ਸਹਿਤ
 ਸ਼ਗਤ ਸਿੱਖ ਸੰਘ
 94171 66386